

**Inte bara välmående barn,
utan välmående familjer**
– föräldrarnas förväntningar på småbarnsfostran

Camilla Hellström

Masterarbete
Sociala området, HYH
2015

MASTERARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Sociala området, HYH
Identifikationsnummer:	4433
Författare:	Hellström Camilla
Arbetets namn:	Inte bara välmående barn, utan välmående familjer – föräldrarnas förväntningar på småbarnsfostran
Handledare (Arcada):	Rosengren Åsa
Uppdragsgivare:	Ett daghem i Västra Nyland
<p>Sammandrag:</p> <p>Masterarbetets övergripande syfte var att skapa en plan för småbarnsfostran där förutom styrdokumentet och tidigare forskning inom ämnet även föräldrarnas syn beaktas. Syftet med undersökningen var att få en inblick i föräldrarnas förväntningar på dagvården och småbarnsfostran samt en beskrivning av vad kvalitativ dagvård innebär för föräldrarna. Forskningsfrågorna för arbetet var:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vilka förväntningar har föräldrar på dagvården och småbarnsfostran? 2. Hurdana likheter och olikheter kan man hitta gällande föräldrarnas förväntningar på småbarnsfostran och det beskrivna målet och innehållet i styrdokumentet? 3. Hur ser god och ändamålsenlig dagvård ut ur ett föräldraperspektiv? <p>Forskningsfrågorna besvarades med hjälp av en fokusgruppintervju till daghemmets föräldrar. Intervjun genomfördes på finska för att möjliggöra alla föräldrars deltagande på samma tillfälle vilket ansågs gagna diskussionen. Resultatet från fokusgruppintervjun påvisade att föräldrarnas förväntningar var väldigt likartade och jordnära. De vill att deras barn skulle känna sig trygga, deras behov och utmaningar skulle beaktas och deras färdigheter utvecklas. Föräldrarna ansåg att daghemmets främsta uppgifter var att stöda barnet i sin självständighetsprocess och träna barnets sociala färdigheter. Föräldrarna hoppades på att framtiden i dagvården skulle vara mer flexibel och småbarnsfostran skulle ge föräldrarna fler möjligheter att vara delaktiga. Arbetets teoretiska referensram bestod av småbarnsfostran och Bronfenbrenner socialekologiska teori, vilken stödde tanke om att styrdokumentet för dagvården och småbarnsfostran (makronivån) har en direkt påverkan på hur arbetet genomförs på dagvårdsenheterna (mikro-/mesonivån) och att lika förväntningar på alla nivåer gagnar barnets utveckling. Med hjälp av resultatet från forskningsfrågorna, den teoretiska referensramen och tidigare forskning skapades daghemmets plan för småbarnsfostran.</p>	
Nyckelord:	dagvård, småbarnsfostran, förälder, förväntning, kvalitet
Sidantal:	81
Språk:	svenska
Datum för godkännande:	16.06.2015

MASTER'S THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	4433
Author:	Hellström Camilla
Title:	Not only healthy children, but also healthy families – parents perceptions of early childhood education
Supervisor (Arcada):	Rosengren Åsa
Commissioned by:	A Kindergarden in Western Uusimaa
Abstract:	
<p>The aim of the masterwork was to create an early childhood education plan where the policy documents and the parents' perceptions of early childhood education were integrated. The aim of the research was to get a view of the parent's expectations against day care and early childhood education, as well as a description of what quality day-care means to them. The research questions were:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. What are the expectations parents have towards day-care and early childhood education? 2. What are the similarities and differences between the parents' expectations and the descriptions in documents of day-care and early childhood education? 3. What is quality in day-care from a parents' point of view? <p>Data collection was carried out using focus group interview with the parents. The interview was held in Finnish to ensure that all parents could participate in the same event, which was useful for the discussion. The results showed that parents' expectations are very similar and close to the earth. They wished the children a sense of security, that their needs and challenges were taken into account and their skills developed. Parents felt that the main task of kindergarten was to support the children to become more independent and to develop the child's social skills. The parents hoped that the future day-care would be more flexible and that there would be more opportunities for parents to be involved in early childhood education. The theoretical framework consisted of literature about day-care and early childhood education and Bronfenbrenner's ecological systems theory. The ecological systems theory confirmed the view that the regulatory documents (on macro level) have a direct impact on how work is done in day care units (on micro/meso level), and that there should be congruent expectations towards the child at every level. Using the research results and the theoretical framework as well as previous studies an early childhood education plan was created.</p>	
Keywords:	day-care, early childhood education, parent, expectations, quality
Number of pages:	81
Language:	Swedish
Date of acceptance:	16.06.2015

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliai
Tunnistenumero:	4433
Tekijä:	Hellström Camilla
Työn nimi:	Ei vain hyvinvoivia lapsia, vaan myös hyvinvoivia perheitä – vanhempien odotukset varhaiskasvatuksesta
Työn ohjaaja (Arcada):	Rosengren Åsa
Toimeksiantaja:	Päiväkoti Läntisellä-Uudellamaalla
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Masteryön tavoitteena oli luoda varhaiskasvatussuunnitelma jossa päivähoiton ja varhaiskasvatuksen säätelyasiakirjojen sekä alan tutkimuksen lisäksi otettaisiin huomioon myös vanhempien käsitykset varhaiskasvatuksesta. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada näkemys vanhempien odotuksista päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen sekä kuvaus siitä, mitä laadullinen päivähoito heille merkitsee. Tutkimuskysymykset olivat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Millaisia odotuksia vanhemmilla on päivähoiton ja varhaiskasvatuksen suhteen? 2. Millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja löytyy vanhempien odotuksissa suhteessa asiakirjoissa nähtäviin kuvauksiin päivähoitosta ja varhaiskasvatuksesta? 3. Mikä on laadukasta päivähoitoa vanhempien näkökulmasta? <p>Tietojen keruu tehtiin käyttäen fokusryhmähaastattelu päiväkodin vanhemmille. Haastattelu pidettiin suomeksi varmistaakseen että kaikki vanhemmat voisivat osallistua samaan tilaisuuteen, joka pidettiin hyödylliseksi keskustelun kannalta. Tulokset osoittivat, että vanhempien odotukset ovat hyvin samankaltaisia ja maanläheisiä. He halusivat lapsillensa turvallisuudentunteen, että lapsen tarpeet ja haasteet otettaisiin huomioon ja heidän taitojaan kehitettäisiin. Vanhemmat kokivat päiväkodin päätehtäväksi tukea lasta heidän itsenäistymisessä sekä kehittää lapsen sosiaalisia taitoja. Vanhemmat toivoivat, että tulevaisuudessa päivähoito olisi joustavampaa ja varhaiskasvatuksessa olisi enemmän mahdollisuuksia vanhemmille olla mukana. Työn teoreettinen viitekehys koostui päivähoiton ja varhaiskasvatuksen kirjallisuudesta sekä Bronfenbrennerin ekologisesta systeemi-teoriasta, joka vahvisti näkemystä siitä että päivähoiton ja varhaiskasvatuksen säätely-asiakirjoilla (makrotasolla) on suora vaikutus siihen, miten työ tehdään päivähoiton yksiköissä (mikro- / mesotaso) ja että yhtenevät odotukset lasta kohtaan jokaisella tasolla olisi hyväksi lapsen kehitykselle. Tutkimustuloksien ja teoreettisen viitekehysten sekä aikaisempien tutkimusten avulla laadittiin päiväkodille varhaiskasvatussuunnitelma.</p>	
Avainsanat:	päivähoito, varhaiskasvatus, vanhempi, odotus, laatu
Sivumäärä:	81
Kieli:	ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	16.06.2015

INNEHÅLL

1	INLEDNING	9
1.1	Dagvårdens framväxt och uppgift i Finland	10
1.2	Arbetets syfte, frågeställningar och design	15
2	TIDIGARE FORSKNING	18
2.1	Föräldrarnas förväntningar	18
2.2	Kvalitet i dagvården	20
3	TEORETISK REFERENS RAM	23
3.1	Daghemmet som barnets främsta närmiljö	23
3.2	Småbarnsfostran – verksamhetens innehåll på daghemmet	26
3.2.1	<i>Modell för småbarnsfostran</i>	28
3.2.2	<i>Föräldrarnas roll inom småbarnsfostran</i>	32
3.3	Kvaliteten inom dagvården	35
3.3.1	<i>Vad är kvalitet i dagvården?</i>	35
3.3.2	<i>Modell för kvalitetsbedömning</i>	37
4	METOD	39
4.1	Fokusgruppintervju	39
4.2	Genomförandet av undersökningen	41
4.3	Analysmetoden	42
4.4	Etiska överväganden	44
5	RESULTAT	46
5.1	Förväntningar på dagvården och småbarnsfostran	46
5.1.1	<i>Mer resurser och flexibilitet</i>	47
5.1.2	<i>Verksamhet utgående från barnet</i>	48
5.1.3	<i>Övande av sociala färdigheter</i>	50
5.1.4	<i>Samarbete och växelverkan</i>	51
5.2	Jämförelse till styrdokument	52
5.2.1	<i>Målet med småbarnsfostran</i>	52
5.2.2	<i>Innehållet i småbarnsfostran</i>	54
5.2.3	<i>Föräldrarnas roll</i>	56
5.3	Kvalitativ dagvård ur ett föräldraperspektiv	57
5.3.1	<i>Kundförnöjsamhet</i>	59

6	PLANEN FÖR SMÅBARNSTFOSTRAN	61
6.1	Planens kontext	61
6.2	Masterarbetet som en del av ett fortsatt utvecklingsarbete.....	61
6.3	Planen	62
6.3.1	<i>Värdegrund och vision för småbarnsfostran</i>	<i>63</i>
6.3.2	<i>Vad är småbarnsfostran?</i>	<i>64</i>
6.3.3	<i>Småbarnsfostran i daghemmet</i>	<i>65</i>
6.3.4	<i>Dagvården inleds.....</i>	<i>69</i>
6.3.5	<i>Personalens roll i småbarnsfostran</i>	<i>71</i>
6.3.6	<i>Utvärdering och utveckling av småbarnsfostran</i>	<i>71</i>
7	DISKUSSION	73
7.1	Sammanfattning av studiens resultat	73
7.2	Tolkning och slutsatser	74
7.2.1	<i>Föräldrarnas förväntningar på dagvården och småbarnsfostran</i>	<i>74</i>
7.2.2	<i>Föräldrarnas roll i småbarnsfostran.....</i>	<i>75</i>
7.2.3	<i>Dagvården och småbarnsfostrans betydelse</i>	<i>77</i>
7.3	Studiens reliabilitet och etiskhet.....	79
7.3.1	<i>Daghemmets plan för småbarnsfostran</i>	<i>80</i>
7.3.2	<i>Fortsatt forskning.....</i>	<i>81</i>
Källor		82
Bilagor		86

Figurer

Figur 1. Dagvårdens uppgifter utifrån ett samhällsperspektiv	10
Figur 2. Dagvårdens uppgift utifrån ett barn- och familjeperspektiv	11
Figur 3. Masterarbetets design och arbetsprocessen	15
Figur 4. Fortsatt utvecklingsarbete	16
Figur 5. Bronfenbrenners socialekologiska modell.....	24
Figur 6. Fostringsmålen enligt Lagen om barndagvård.....	26
Figur 7. EDUCARE-modellen	28
Figur 8. Basvårdssituationer	29
Figur 9. Kännetecken på en bra växelverkan mellan hemmet och daghemmet.	32
Figur 10. Småbarnsfostrans innehållsmässiga områden.....	54
Figur 11. Småbarnsfostran ur ett föräldraperspektiv	63
Figur 12. Småbarnsfostrans tre delar	64
Figur 13. Leken lär barnet	66
Figur 14. Dagvården och småbarnsfostran utifrån Bronfenbrenners modell	78

Tabeller

Tabell 1. Dagvårdens kvalitetsbedömningsmodell.....	37
Tabell 2. Exempel på bearbetning	43

1 INLEDNING

En av våra viktigaste samarbetspartners inom dagvården när vi arbetar med barn, är deras föräldrar. För att i vår roll som socialpedagoger ha möjlighet att skapa ett fungerande samarbete mellan hem och daghem, är det relevant att få ta del av föräldrars förväntningar på verksamheten. Ur ett utvecklingsekologiskt perspektiv är det viktigt att undersöka dessa förväntningar för att få en helhetsbild av barnet. I dagvårdslagen från 1973 beskrivs dagvårdens uppgift enligt följande:

”Dagvården skall stöda dagvårdsbarnens hem i deras uppgift att fostra barnen samt tillsammans med hemmen främja en balanserad utveckling av barnets personlighet.” (Lag om barndagvård 36/1973, 2a§)

För att som pedagog kunna bättre stöda hemmet i deras fostringsarbete bör vi självklart vara medvetna om och lyhörda för, vad föräldrarna anser att daghemmet skall erbjuda dem och deras barn. Under arbetsåren på fältet har jag kommit i kontakt med både föräldrar och personal som uttrycker att arbetet inom dagvården handlar enbart om barnpassning under tiden föräldrarna förvärvsarbetar, studerar eller inte ”bara ids vara med sina barn”. Det går såklart inte att blunda för anledningen att barn vårdas på daghem för att deras föräldrar av en eller annan orsak inte har möjlighet att ta hand om sina barn under dygnets alla timmar. Men oavsett vilken syn personalen på daghemmen har på föräldrarna och föräldrar har på personalen, så anser jag att en ökad förståelse för föräldraperspektivet skulle utgöra ett användbart verktyg i det dagliga arbetet.

I vardagen kommer dagens föräldrar i kontakt med ett stort antal professionella som alla förmedlar en professionell aspekt på deras barn och fostran av dem samt föräldraskapet och familjelivet. Den ökande professionaliseringen kan förorsaka bland föräldrarna oftast en osäkerhet och rädsla för att göra misstag (Alasuutari 2003 s. 165–166). Därmed är man idag aktivt och söker efter stödformer för föräldraskapet och framförallt för småbarnsfamiljer, varav de senaste är fostringsgemenskapen och egenvårdarmodellen inom dagvården (Järvinen m.fl., 2013 s. 15). Man kan ju ställa sig frågan, har samhället gjort föräldrarna rådlösa i och med dess otaliga försök att ”blanda sig i” fostran som sker i hemmen och är vi som professionella verkligen framme för att lyssna på föräldrarnas åsikter och fungera som en samarbetspartner?

1.1 Dagvårdens framväxt och uppgift i Finland

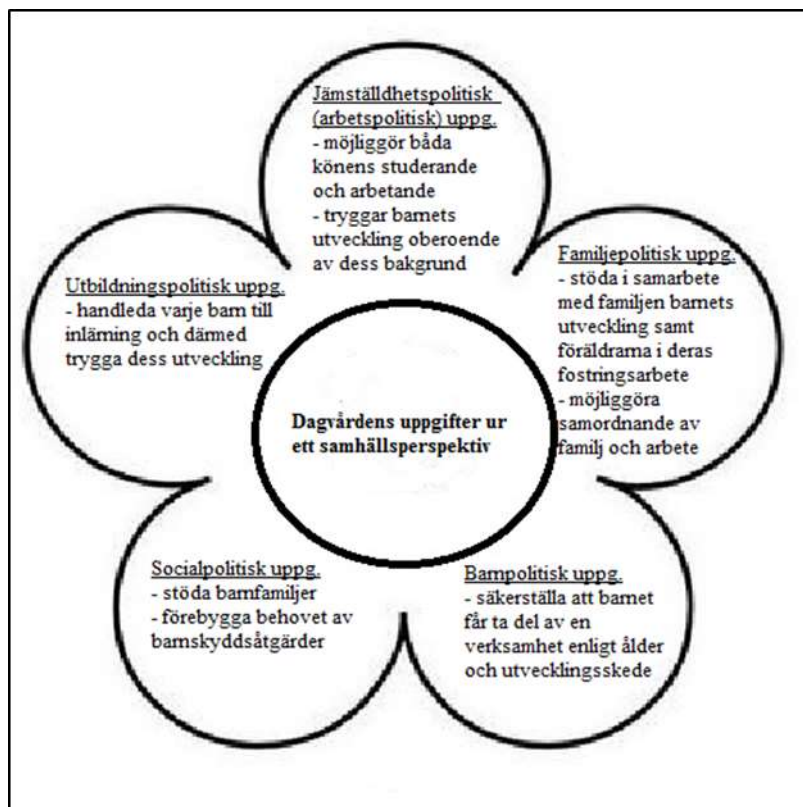
Bakgrunden till dagvården kan sammanbindas till tiden efter kriget då man började återuppbygga samhället och utveckla ett s.k. välfärdssamhälle i Finland. Jordbruket miste sin ställning som största sysselsättare samtidigt som den ökande industrialiseringen ledde till en flyttningsvåg in till de största städerna. Samhällsförändringar medförde förändrade levnadsvillkor för de finska familjerna, i och med att även mödrarna började arbeta utanför hemmet. Detta ledde åter till ett växande behov av barnomsorg särskilt i Södra Finlands städer. (OKM 2014 s.8) Barnkrubbor upprättades som platser för fattiga mödrars barn, där barnen kunde vistas under de långa arbetsdagarna. Barntädgårdarna som hämtade sin idé från Fredrich Fröbel utgick mer från pedagogiska ideal och fungerade som en form av förskola. Folkbarntädgården sågs däremot som ett stöd till hemmet men även som en förebyggande verksamhet eftersom den hade både pedagogiska och sociala uppgifter i samhället. (Markström 2007 s. 11-12)

Finland har varit en föregångare i barntädgårdsverksamheten i Skandinavien. Den finska barntädgårdsverksamheten ansågs få sin början år 1888, då Hanna Rothman grundade den första folkbarntädgården i Finland. Redan innan detta hade Uno Cygnaus grundat ett fåtal barntädgårdar. Grundidén i barntädgårdsverksamheten var att hjälpa fattiga familjer i fostrandet av sina barn, verksamheten försiggick främst på deltid och i hemlika utrymmen där barnen sysselsattes med olika hemsysslor. I och med dagvårdslagen 1973 försvann begreppet barntädgård och barnkrubba vilka sammanslogs till det vi ännu idag kallar för daghem. Verksamheten övergick till att vara på heltid och verksamhetsområdena utvidgades till att innehålla vård, lek, arbete och undervisning. (Markström 2007 s. 11-12)

Dagvårdens olika uppgifter i samhället

Dagvården har en mångskiftande uppgift i samhället. I figur ett kan man se att dagvården har uppgifter på fem olika politiska plan, den har både arbets-, familje-, barn-, social- och utbildningspolitiska uppgifter i samhället. Dagvården är en viktig och omfattande tjänst för barnfamiljerna i Finland, då alla barn under skolåldern har rätt till kommunal dagvård när föräldrarnas föräldraledighet upphör. Det är kommunerna som är

skyldiga att ordna barnomsorg på kvällar, nätter och helger, det vill säga alltid då föräldrarnas arbete eller studier kräver det. Dagvården kan även i vissa fall fungera som en stödinsats inom barnskyddet. (Junttila 2004 s. 14-15)

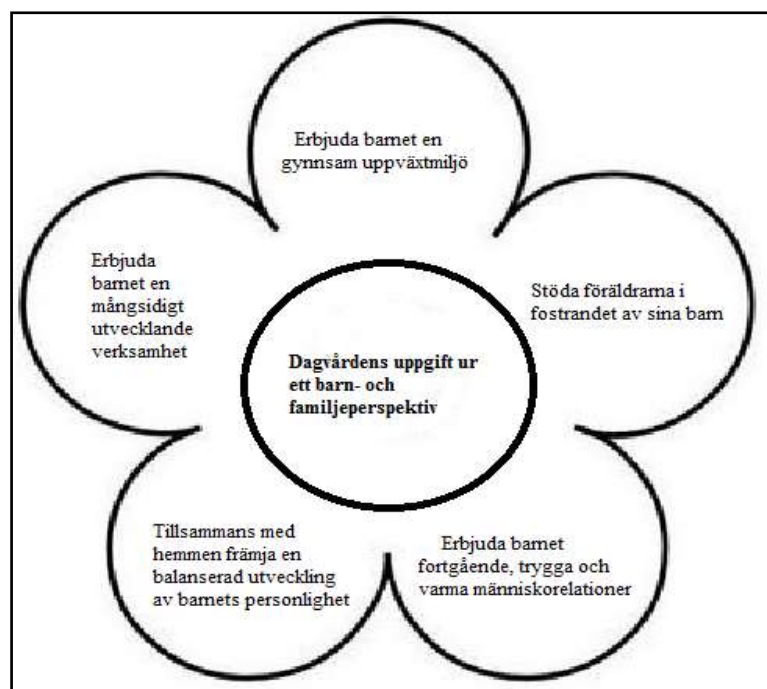
Figur 1. Dagvårdens uppgifter ur ett samhällsperspektiv (OKM 2014 s.11-12).

Dagvården styrs av olika lagar och förordningar, samt verkställs utifrån både riksomfattande beslut och kommuners lösningar. Från och med 2013 har Undervisnings- och kulturministeriet ansvarat för administrationen och styrningen av dagvården i Finland. Dokumenten som styr dagvården i Finland är Lagen och förordningen om barndagvård (36/1973) och Lagen om grundläggande utbildning (477/2003) (Kuokkanen 2013 s.29-30). I lagen och förordningen om barndagvård framkommer de allmänna bestämmelserna för bl.a. arrangerandet av dagvård, dess verksamhetsformer, mål och miljö. I lagen fastställs även bestämmelser om utarbetandet av rehabiliteringsplaner för barn i behov av särskilt stöd. Förordningen innehåller däremot riktlinjer för bl.a. ansökandet om dagvårdplats, antalet vuxna per barn och granskandet av dagvårdsplatser. Lagen och förordningen om barndagvård har uppdaterats ett par gånger sedan den trädde i kraft 1973, första gången

redan 1983 då fostringsmålen för dagvården lades till och sedan åter igen 1996 då den subjektiva rätten till dagvård utvidgades till att omfatta alla barn under skolåldern. Lagen om grundläggande utbildning och riktlinjerna för förskoleverksamheten beaktas inom dagvården i de fall då förskoleundervisningen ordnas vid en dagvårdsenhet.

Även barnskyddslagen tillämpas inom dagvården då dagvården fungerar som en stödåtgärd eller som en förebyggande verksamhet för barnskyddet. Dessutom har all personal inom social- och hälsovården anmälningsskyldighet om barn i behov av barnskydd. År 2002 trädde lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn i kraft. Syftet med lagen är att skydda barns personliga integritet och främja deras säkerhet. (Kuokkanen 2013 s.29-32)

I figur två kan man se dagvårdens uppgift ur ett barn- och familjeperspektiv i den form som de är uppställda i Lagen och förordningen om barndagvård (36/1973).

Figur2. Dagvårdens uppgift utifrån ett barn- och familjeperspektiv
(Lagen och förordningen om barndagvård 36/1973).

Sammanfattningsvis kan man konstatera att i samhällsliga diskussioner har dagvårdens arbets-, social- och familjepolitiska uppgifter fått mest utrymme medan barn-, utbildnings- och jämställdhetspolitiska uppgifterna varit i skymundan. Utvecklingen av dagvården har även tillsvidare skett främst utifrån ekonomisk och socialpolitiska skäl, detta kan man konkret se i dagvårdslagen där den subjektiva dagvårdsrätten ses som föräldrarnas rättighet och inte som barnets rätt till småbarnsfostran. (OKM 2014 s. 11-12) I och med att dagvården utgår starkt från ett samhällsperspektiv har dess arrangerande mycket att göra med vilka resurser och behov samhället har gällande barndagvården.

Dagvårdens växande siffror

Inom dagvården vårdades år 2012 alltsomallt 228 981 barn, varav 92 % vårdades inom den kommunala dagvården och återstående 8 % inom den privata. Av alla barn i åldern 1-6 år vårdades 63 % antingen inom den kommunala eller privata dagvården. (OKM 2014 s.65-66) Från år 2000 till år 2012 har antalet barn som vårdas inom dagvården växt från 131 857 barn till 173 460 barn, dvs. det har skett en ökning på 32 %. År 2012 fanns det 2655 kommunala daghem medan ett år tidigare var motsvarande antal 2602. Den kommunala daghemsvården framstår fortfarande som den mest allmänna vårdformen medan andelen barn som vårdas inom familjedagvården har varit de senaste åren avtagande. (OKM 2014 s.70) Den privata dagvårdens antal har däremot ökat under de senaste tio åren. År 2012 vårdades 17 918 barn inom den privata dagvården och år 2010 fanns det 615 privata daghem i Finland. (OKM 2014 s.82)

Dagvården har även blivit betydligt intensivare, antalet barn som vårdas på heltid har ökat under de senaste åren och år 2012 vårdades 80 % på heltid (168 014 barn) medan motsvarande andel år 2002 var 75 %. Barnen börjar idag även dagvården betydligt tidigare, av barn som fyllt ett år vårdades redan 29 % inom dagvården medan andelen 5 åringar uppgick till 79 %. (OKM 2014 s.67)

Kommunerna har idag huvudbryn med skyldigheten att erbjuda dagvård till alla barn under skolåldern. I Finland har heldagsvården av barn blivit en normlösning och i internationell jämförelse är det finska barnens vårddagar rekord långa. År 2011 gjordes ett ”stämpelkortsförsök”, då föräldrarna som deltog enbart betalade för den tid de använde

sig av dagvården. Under försöket förkortades barnens vårddagar vilket ledde till slutsatser att sorligt nog motiverar pengar mer än barnens erfarenheter och upplevelser. Det skulle kanske därmed vara motiverat att övergå till en dagvårdsavgift som uppbärs utgående från använda timmar. (Kalliala 2012 s. 29-30)

Dagvården står inför förändring

Idag har arbetet att förnya den redan över 40 år gamla dagvårdslagen till en lag gällande småbarnsfostran påbörjats och lagstiftningen gällande småbarnsfostran förnyas stegvis. Lagen om barndagvård ändrar namn till Lagen om småbarnsfostran den 1 augusti 2015 och småbarnsfostran ersätter som begrepp barndagvården. Målet för småbarnsfostran förnyas i och med den nya lagen där barns och föräldrars delaktighet och möjligheter att påverka stärks. Målet med lagen är att ändra dess utgångspunkt till att i framtiden utgå från barnets bästa och barnets rätt till småbarnsfostra. (OKM 2015)

Tidigare utgick dagvården från arbets- och socialpolitiska skäl och fungerade främst utifrån ett syfte att förebygga behovet av barnskydd. Dessutom utvecklades dagvården främst för att besvara kvantitativa utmaningar medan dess innehållsmässiga utmaningar inte togs i beaktan. Samhällsförändringarna och mängden ny kunskap gällande betydelsen av barnets utveckling under dess första levnadsår har även förändrat synpunkterna gällande dagvårdens centralaste mål och uppgifter. Dagvårdens förflyttning till utbildnings- och kulturministeriets lydnad gjorde att dagvårdens kontext förändrades från att tidigare varit en del av socialservicen till att idag ses som en del av det finska fostrings- och utbildningssystemet. Begreppet dagvård som betonar ett vårdperspektiv av barn vilseleder tankarna gällande småbarnsfostrans innehåll som utgör en helhet av förutom vård även fostran och undervisning av barn. Begreppet ”småbarnsfostran” togs i burk på 1970-talet för att beskriva det konkreta fostringsarbetet, tyvärr nog har begreppet ändå inte uppnått samma ställning på fältet som begreppet dagvård och därmed bör begreppen klargöras i den kommande lagstiftningen. (OKM 2014 s. 54-55)

I Finland finns det en mängd olika åsikter gällande småbarnsfostran och dess anordnande, vilket man tydligt kan se i diskussionerna som väckts gällande de nya dagvårdslagen. Idag har dagvården ordnats mer ur ett ”något för alla”-perspektiv. Lösningen till

detta kunde finnas i specialisering av daghem, då föräldrarna skulle ges möjligheten att välja den form av dagvård och småbarnsfostran som uppfyller just deras förväntningar och behov. (Kalliala 2012 s. 96,104)

1.2 Arbetets syfte, frågeställningar och design

Bakgrunden till intresset för dagvården har väckts i och med grundandet av ett eget daghem år 2013. I början frågade många kolleger vad som kommer att vara speciellt med daghemmet, och varför skulle föräldrar välja ett privat daghem istället för ett kommunalt daghem. Daghemmet har inte specialiserat sig på någon alternativ pedagogik, eftersom jag anser att det ännu finns mycket att göra för att uppnå det övergripande målet; *"att stöda föräldrarna i deras fostringsuppgift"*.

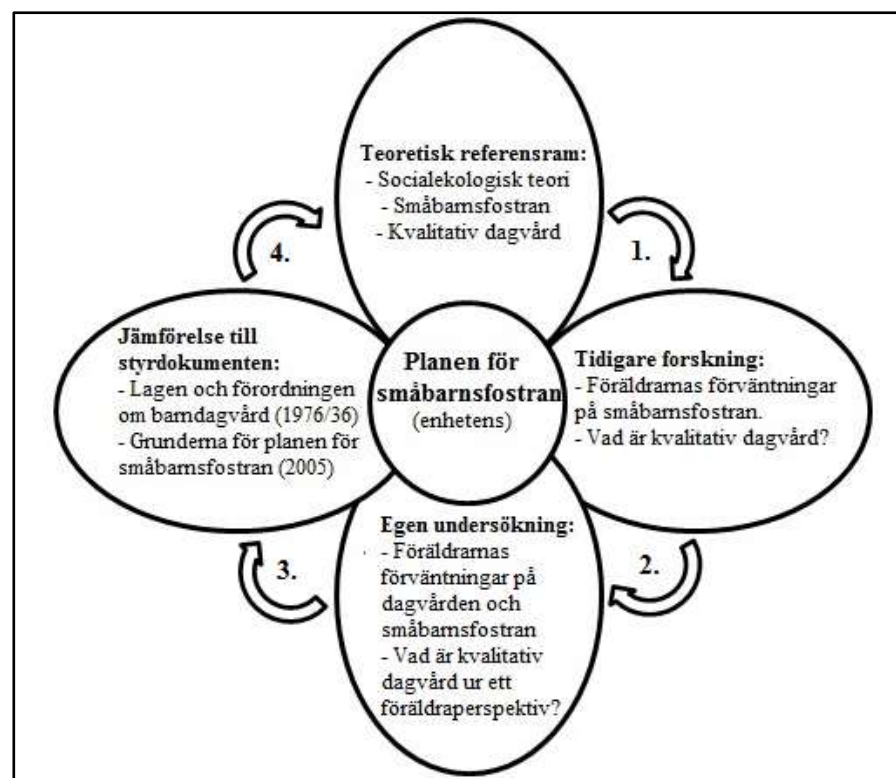
Arbetets övergripande syfte är att skapa en plan för småbarnsfostran där föräldrarnas åsikter och förväntningar tas i beaktan i både planeringen och utvecklandet av verksamheten. Jag vill som daghemsföreståndare skapa ett förhållande till mina familjer där vi kan tala om alla bekymmer och där verksamhetens mål inte enbart är välmående barn utan välmående familjer.

Syftet med arbetets empiriska del är att belysa föräldrarnas förväntningar på dagvården och innehållet i småbarnsfostran samt jämföra dessa synpunkter med vad som skrivs i styrdokumentet; Lagen och förordningen om barndagvård (36/1973) och Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005). I och med jämförelsen vill jag få en inblick i båda parternas ståndpunkter för att därefter kunna utveckla verksamheten till att motsvara både föräldrarnas och samhällets krav på dagvården och småbarnsfostran.

Forskningsfrågorna som kommer att ställas är:

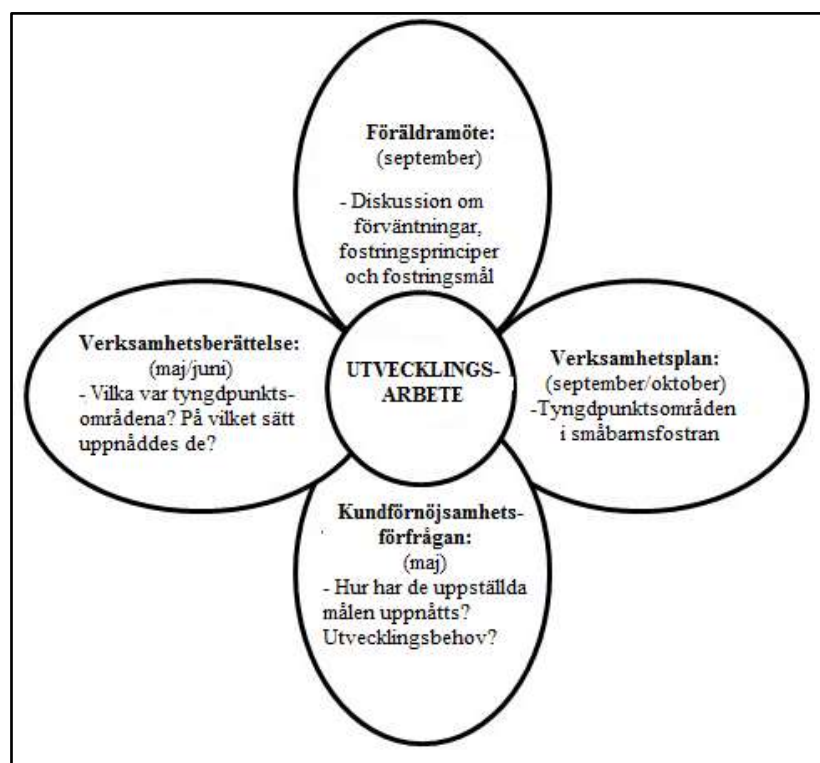
- Vilka förväntningar har föräldrar på dagvården och småbarnsfostran?
- Hurdana likheter och olikheter kan man hitta gällande föräldrarnas förväntningar på småbarnsfostran och det beskrivna målet och innehållet i styrdokumentet?
- Hur ser god och ändamålsenlig dagvård ut ur ett föräldraperspektiv?

I figur tre illustreras masterarbetets olika delar, vilka är alla lika viktiga i relation till slutprodukten, daghemmets plan för småbarnsfostran. Jag har även valt att presentera processen, vilka är utsatta med hjälp av pilar mellan blombladen. Masterarbetsprocessen började med att bygga upp den teoretiska referensramen [1], genom att läsa litteratur gällande dagvården och småbarnsfostran samt titta redan i detta skede på tidigare forskning för att hitta en passlig teori, i detta fall den socialekologiska teorin, vilken lämpade sig bäst med tanke på arbetets syfte. Efter att jag läst in mig på teorin och titta på tidigare forskning [2] började jag planera den egna undersökningen [3], vilken grundade sig väldigt långt på den teoretiska referensramen. Redan under de första skeden var områdets styrdokument klara i och med att de ingick även konkret i den teoretiska referensramen och i det sista skedet var det enbart att jämföra det egna resultatet från undersökningen med det som styrdokumenterna ansåg om de olika delområdena [4]. Utifrån den teoretiska referensramen, tidigare forskning och den egna undersökningen skapas daghemmets plan för småbarnsfostran.

Figur 3. Masterarbetets design och arbetsprocessen

Masterarbetet kommer även att ha ett långsiktigare mål, vilket illustreras i figur fyra. Arbetet kommer att fungera som en grund för ett längre, kontinuerligt utvecklingsarbete vars mål är att utveckla daghemmets verksamhet. Årligen kommer personalen på daghemmet att tillsammans med föräldrarna under en föräldrakväll i början av verksamhetsåret diskuterar förväntningar på det kommande dagvårdsåret. Dessa förväntningar kommer att tillsammans med personalens förväntningar att sammanställas i en verksamhetsplan för det kommande året. I slutet av dagvårdsåret kommer en utvärdering att göras vars resultat kommer att framföras i daghemmets verksamhetsberättelse. Målet med det kontinuerliga utvecklingsarbetet är att ge föräldrarna en möjlighet att bli mer involverade i daghemmets dagliga verksamhet, men även att göra verksamheten mer synlig i och med dokumentation.

Figur 4. Fortsatt utvecklingsarbete.

2 TIDIGARE FORSKNING

En hel del har forskats gällande barndagvården i Finland och Sverige, vilket gjorde att jag konkret begränsade sökningarna till studier som gjorts ur ett föräldraperspektiv. Det finska samhället är även väldigt lik det svenska och inom den finlandssvenska småbarnsfostran tar man mycket idéer från Sverige, vilket gjorde att jag begränsade sökningarna främst till Sverige och Finland.

På svenska användes sökorden; dagvård, förskola, förälder och förväntning samt meningen "Föräldrars förväntningar". På finska användes motsvarande sökord: päivähoido, vanhemmat ja odotukset och meningen "Vanhempien odotukset". En litteratursökning gjordes även bland kvalitetsundersökningar i Finland. På svenska användes sökorden; dagvård och kvalitet samt meningen "Kvalitet i dagvård". På finska användes motsvarande sökord: päivähoido ja laatu samt meningen "Päivähoidon laatu". Litteratursökningarna gjordes i databaserna Google Scholar och THL, de studier som var av största intresse hittades i databasen Google Scholar.

2.1 Föräldrarnas förväntningar

I studien av Hanna Qarlssoon (2011) "*Föräldrars förväntningar på förskolan*", var forskningens syfte liknande mitt, det vill säga Qarlssoon ville få inblick i föräldrarnas förväntningar på förskolans uppdrag och jämföra det med det faktiska uppdraget. Datainsamlingen var kvantitativ och genomfördes med en enkät med öppna frågor. Föräldrarna var alla enes om att förskolan har en omsorgsfunktion i samhället och för de flesta var barnets känsla av trygghet och bekräftelse bärande element då ett barn börjar i förskolan. Föräldrarna ansåg att förskolans uppgift är att på ett lekfullt sätt utveckla barnets färdigheter. Föräldrarna poängterade betydelsen av ett fungerande samarbetet med personalen i form av en öppen dialog.

I studien av Andersson och Linberg Randåker (2010) "*Är dom trygga är jag trygg*" – *en studie om föräldrars förväntningar på förskolan*, var syftet att få en inblick i föräldrars förväntningar på förskolan och jämföra det med personalens syn på förskolans uppdrag. Materialet samlades in genom två kvalitativa enkätundersökningar, en till föräld-

rarna och en till personalen. I studien kom man fram till motsvarande resultat som i studien av Carlsson, även i denna studie ansågs tryggheten och utvecklingen men även lärandet av barn som det allra viktigaste. Majoriteten av de besvarande föräldrarna tyckte att barnets trivsel, trygghetskänsla och föräldrarnas upplevelse av ro när de lämnar över sitt barn var extremt viktigt. Föräldrarna ansåg även att förskolans uppgift är att utveckla färdigheter som språket, matematiken och användandet av vardagliga begrepp. En aning under hälften lyfta fram även betydelsen av det sociala samspelet, att barnet får träna sina sociala färdigheter i grupp. Förskolans individanpassning, barnets fostran och tillsyn ansågs som mindre viktiga element i den svenska förskolan.

I studie från Finland av Sonja Ikonen och Anu Lappalainen (2014) *"Ei vaan semmonen pelkkä rakennettu ympäristö" - unelmien päiväkoti vanhemprien näkökulmasta*, var syfte att få fram föräldrarnas synvinkel på daghemmets miljö, verksamhet, dess personal men även föräldrarnas samarbete och påverkningsmöjligheter. Datainsamlingen skedde även här genom en kvalitativa forskningsintervju med föräldrarna där de fick konkret beskriva ett drömdagis. I resultatet kunde man se tydliga samband mellan föräldrarnas tankar, ett bärande element var naturen, vilket konkret kom fram gällande daghemmets belägenhet, utrymmen och dess verksamhet. Föräldrarna ville att naturen skulle tas mer i beaktan, man ansåg att omgivningen skulle stöda barnets utveckling och vara flexibel och omformulerbar enligt barnens behov men ändå framförallt säker. Föräldrarna poängterade även betydelsen av en barncentrerad verksamhet, där barnen skulle få vara mer delaktiga. I och med detta kom man in på personalfrågan, där föräldrarna värdesatte personalens utbildning, dess pålitlighet och öppenhet. Personal bör vara genuint intresserad av jobbet och ta i beaktan både barnen och övrig personal för att kunna uppnå en trivsam atmosfär på daghemmet. Förutom vårdpersonal skulle föräldrarna gärna se på varje enhet en "köksa", en gårdskar och en städare. Föräldrar skulle även gärna öka sina egna påverkningsmöjligheter till att också kunna delta i planeringen, genomförandet och utvecklingen av verksamheten. De ansåg att initiativet till samarbete bör komma från personalen i form av diskussionstillfällen där man kunde utveckla samarbetet utöver de regelmässiga individuella utvecklingssamtalen som genomförs 2-4 ggr/år.

Sammanfattningsvis kunde man se stora likheter i alla tre studiers resultat. Dagvården ansågs ha en omsorgsfunktion i samhället vars främsta uppgift är att utveckla barnets

färdigheter. Barnets upplevelser av småbarnsfostran i form av delaktighet, trygghet och bekräftande av de egna förmågorna ansåg som viktiga element i dagvården. Majoriteten av föräldrarna ansåg även att de sociala färdigheterna i form av olika samspelsregler övas främst på daghem. Föräldrarna efterlyser ett fungerande samarbete i form av öppen dialog där även föräldrarna har möjligheter att påverka på verksamheten. De finska föräldrarna betonade även naturens betydelse då man bestämmer daghemmets belägenhet, utrymmen och verksamhet.

2.2 Kvalitet i dagvården

Forskningen gällande kvaliteten inom dagvården kan indelas i tre faser. Den första fasen (1970-talet) fokuserade sig på jämförelsen mellan hemvård och vård utanför hemmet och det väckte en dynamisk diskussion om vård utanför hemmet är till skada eller nytta för barnet. Den andra fasen (1980-talet) inriktade sig mer på enskilda kvalitetsfaktorerna och man ville undersöka de innehållsmässiga skillnaderna emellan de olika dagvårdsformerna. Den tredje och ännu idag pågående forskningsfasen, försöker undersöka dagvården och dess effekter från ett bredare perspektiv. (Hujala & Fonsén 2011 s.315) På 2000-talet har man koncentrerat sig mycket på dagvårdens kvalitet utifrån olika kvalitetsfaktorer. Det främsta mätinstrumentet som använts är en utarbetad kvalitetsbedömningsmodell, som utvecklades inom ramen för projektet *”Laadunarviointi päivähoidossa”* under åren 1997-2000.

I litteratursökningen kom det fram två studier vilka var extra intressanta med tanke på kvaliteten i dagvården. I dessa två studier hade man undersökt kvaliteten ur ett allmänt perspektiv, oberoende av kommun eller dagvårdsenhet, vilket gjorde att dessa studier var mest överförbara. Den första studien av Ann-Christine Vallberg Roth (2013), *”Nordisk komparativ analys av riktlinjer för kvalitet och innehåll i förskola”* var en studie där man jämförde riktlinjerna för kvalitet och innehåll för dagvården i de nordiska länderna: Danmark, Island, Norge, Sverige och Finland. Den övergripande forskningsfrågan i studien var: *”Hur framträder likheter och skillnader i nordiska riktlinjer för förskola gällande innehåll och kvalitet?”*. Det var frågan om en komparativ analys där man kunde hitta såväl likheter som olikheter gällande innehållet. Fyra av nationerna hade läroplaner som bindande dokument medan läroplanen i Finland undantagsvis ses enbart

som ett vägledande dokument. Innehållsmässigt hade alla länder sex till sju inriktningar varav språket, naturen och kulturen utgjorde teman i alla länders läroplaner. I den finska, norska och svenska utgjorde även matematiken ett tema och i läroplanerna från Sverige och Norge hade även tekniken fått en del. Religionen, filosofin och närmiljön samt samhällsläran utgjorde teman i både de norska och finska läroplanerna. Den finska läroplanen innehöll även historien som inte nämndes alls i den danska och svenska läroplanen. Innehållsmässigt kan språket, naturen och kulturen ses som det gemensamma teman i alla fem nordiska länders läroplaner.

I dessa läroplaner ses begreppet kvalitet som mätbart både gällande dagvårdens struktur men även dess processer. Med ordet processer hänvisar man till verksamheten på daghemmen och dess personal. Man mäter kvaliteten oftast utgående från lärandet som sker, det handlar alltså om att uppnå förutbestämda och framtidsinriktade mål. Detta betyder att kvaliteten hänger mycket samman med utvärdering, bedömning och registrering av brister och styrkor (utveckling). Till den nordiska småbarnsfostran kopplas väldigt starkt orden barnperspektiv och barndom men tyvärr nämns dessa väldigt sparsamt i alla de nordiska läroplanerna.

Den andra studien var en Pro Gradu av Leena Sotkasiira (2011), *"Päiväkoti-ikäisten lasten näkemyksiä päivähoidon laadusta"* där man undersökte dagvårdens kvalitet ur ett barnperspektiv. I studien ville man utreda dagvårdsbarnens åsikter gällande dagvårdens kvalitet i vardagen. Studien påvisade att barnen hade väldigt individuella åsikter och erfarenheter gällande dagvårdens kvalitet. Barnen var överens om att de allra positivaste men även negativaste erfarenheterna av dagvården hade att göra med kompisrelationer och leken. Det att man antingen inte hade en kompis eller att ingen ville leka med en var faktorer som kändes allra värst hos barnen, även mobbning och att fysiskt bli skadad av någon kopplades till negativa faktorer gällande dagvårdens kvalitet. Barnen ifrågasatte även daghemmets regler och tids-scheman. Däremot värderingarna gällande verksamheten på daghemmet varierade, barnen uppfattad exempelvis växelverkan med de vuxna väldigt olika. Vissa barn ansåg växelverkan som väldigt viktig medan andra som ganska obetydlig. Barnen kunde även koppla den ökande gruppstorleken till ökad stökighet och minskning av utrymme tillfogande. Matsituationerna ansåg de som allra stökigaste. Majoriteten av barnen uppfattade ingen stress och brådis på daghemmet, de ansåg att tidta-

bellerna och uppkommande tidspress hörde till personalen inte barnen. Den viktigaste faktorn för god dagvård enligt barnen var att det fanns tillräckligt med jämnåriga kompisar av båda könen.

Sammanfattningsvis kan man säga nordiskt sett att Finland har en aning lösare ramar i och med att vi är det ända landet i Norden vars läroplaner inte ses som bindande utan enbart vägledande. Det som även är märkvärdigt, trots att alla nordiska länder är samhällsmässigt väldigt lika så kan man hitta enbart några gemensam faktor i allas läroplaner. När man tittar på kvalitetsperspektivet kan man se att kvaliteten mäts främst utifrån uppnådda mål och skedd utveckling medan man inte nämner barnperspektivet, dvs. hur barnen, eller dess föräldrar uppfattar kvaliteten. Detta var något som däremot studien av Leena Sotkasiira studerat. Utifrån studien kunde man kort konstatera att kvaliteten är definitivt subjektiv och beroende av vem man frågar. Vissa barn ansåg växelverkan på daghemmet som ett bärande element när man talar om kvalitet medan andra ansåg att enbart en tillräcklig mängd med vänner räcker för att kunna tala om kvalitativ dagvård.

3 TEORETISK REFERENS RAM

I kapitlet presenteras studiens teoretiska referensram utifrån två olika perspektiv. Jag har valt att använda mig av Bronfenbrenner socialekologiska teori för att synliggöra daghemmets betydelse i barnets uppväxtmiljö. Dessutom kommer jag att studera småbarnsfostran som ett begrepp men även ur ett kvalitetsperspektiv för att kunna skapa en inblick i vad kvalitativ småbarnsfostran är.

3.1 Daghemmet som barnets främsta närmiljö

I arbetet används den rysk- amerikanska psykologen Urie Bronfenbrenner (1917-2005) ekologiska modell för att klargöra daghemmets position i barnets liv. Den ekologiska modellen är även ett användbart verktyg när man vill analysera barns uppväxtmiljöer samt dess påverkan på barnets utveckling. Den teoretiska modellen hjälper oss att förstå viktiga förhållanden i barnets miljö som påverkar dess utveckling och om växelverkan mellan de olika miljöerna är bra påverkar det även utvecklingen positivt. (Bronfenbrenner 1979 s. 3-6) Bronfenbrenner utgår från en sociologisk och systemteoretisk ansats, med vilken han menar att utvecklingen sker stegvis och barnet lär sig successivt att hantera och relatera till de olika systemnivåerna. De sker en gradvis integration och socialisation in i samhället. (Johansson 2012 s.38- 45)

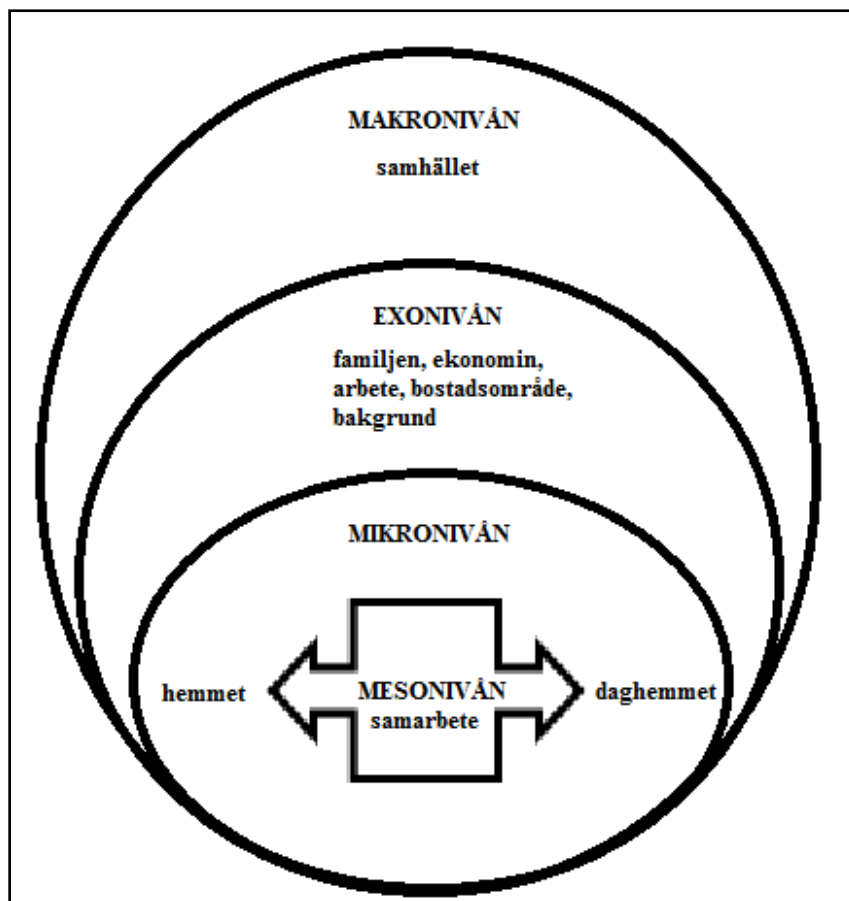
Inom den socialekologiska teorin har barnets utveckling nära samband med de miljöer barnet befinner sig i. I den teoretiska modellen är det centrala samspelet mellan individen och miljön och enligt Bronfenbrenner är utveckling ett resultat av samspelet. Olika faktorer i olika miljöer och sammanhang påverkar barnets uppväxt och utveckling och omvänt påverkar även barnet sin omgivning. Människor berörs olika av de miljöer de omges av, beroende på dess tidigare erfarenheter. Bronfenbrenner tar i sin modell upp fyra olika nivåer i miljön som antingen direkt och indirekt påverkar barnets utveckling; mikronivån, mesonivån, exonivån och makronivån.

Nivån som ligger allra närmast barnet är mikronivån, m.a.o. barnets närmiljö. Närmiljön består av de allra vanligaste miljöerna barnet befinner sig i. Till en början är det frågan om enbart hemmet men desto äldre barnet blir börjar närmiljön utvidgas till att även in-

nehålla daghem, förskola, skola och olika fritidsaktiviteter. (Bronfenbrenner 1979 s.209-291). Det som sker i närmiljön påverkar hur barnet uppfattar sin verklighet: Vad föräldrarna gör med sina barn, vilka intressen föräldrarna själva har, hur de uppmuntrar barnet och visar intresse för barnet, allt detta påverkar barnets utveckling. I andra närmiljöer påverkar andra omständigheter utvecklingen t.ex. inom daghemmet påverkar pedagogernas förhållningssätt till barnet, vad barnen gör när de är på daghemmet, hur barnet leker med sina kamrater osv.

På mesonivån fokuserar man sig på de förväntningar som finns mellan de olika närmiljöerna. Eftersom denna studie inriktar sig på hemmet och daghemmet som barnets främsta närmiljöer, har kontakten mellan hemmet och daghemmet en enorm betydelse. Hur pedagogerna på daghemmet talar om föräldrarna och hur man talar om daghemmet i hemmet påverkar barnets uppfattningar om sig själv och sin omgivning. Bronfenbrenner betonar samarbetet mellan daghem och hem som en viktig del i barnets utveckling. Bronfenbrenner menar att föräldrarna är de viktigaste personerna för barnet och att föräldrarna måste uppmuntras till att vara delaktiga i sitt barns verksamhet även då barnet vistas på daghemmet. (Bronfenbrenner 1979 s.209-236)

På exonivån och makronivån finns de miljöer som indirekt påverkar barnet. Till exonivån hör barnets uppväxtmiljö; deras bostadsområde, familjens ekonomiska situation och föräldrars arbetssituation påverkar allt barnets utveckling men på ett indirekt plan. Makronivån är den del av omgivningen som befinner sig längst ifrån barnet, den yttersta nivån. På makronivån läggs fokus på det rådande samhället, hur landet styrs, vilka lagar och regler som finns samt samhällets syn på barnuppfostran. Alla dessa perspektiv har betydelse och påverkar människan på många olika plan. I figur 5 illustreras de olika nivåerna samt deras innehåll.

Figur 5. Bronfenbrenner socialekologiska modell.

Enligt Bronfenbrenner ekologiska modell befinner sig daghemmet och barnets familj på mikronivån, det vill säga daghemmet utgör en miljö där barnet direkt är verksam i. Man bör ha en uppfattning om hur de olika nivåerna är beroende av varandra och hur avlägsna miljöer hänger samman med de mer närliggande miljöerna. Miljöerna bildar ett sammanhängande system, företeelser som utspelas på mikronivån sammankopplas med lösningar som gjorts på en högre nivå, t.ex. ett beslut gällande resurser som tilldelas dagvården (makronivån) påverkar direkt barnets dagliga upplevelser på just hans/hennes daghem (mikronivån).

Syftet med studiens empiriska del är att belysa föräldrarnas förväntningar på dagvården och småbarnsfostran för att få en inblick i möjliga likheter och olikheter mellan föräldrarnas förväntningar och beskrivelsen i styrdokumentet gällande målet med dagvården och småbarnsfostran. Man kunde drastiskt säga att man vill hitta en relation mellan mikro/mesonivån och makronivån. Målet med själva arbetet blir att sammanställa dessa två synsätt till ett gemensamt koncept, en plan för småbarnsfostran.

3.2 Småbarnsfostran – verksamhetens innehåll på daghemmet

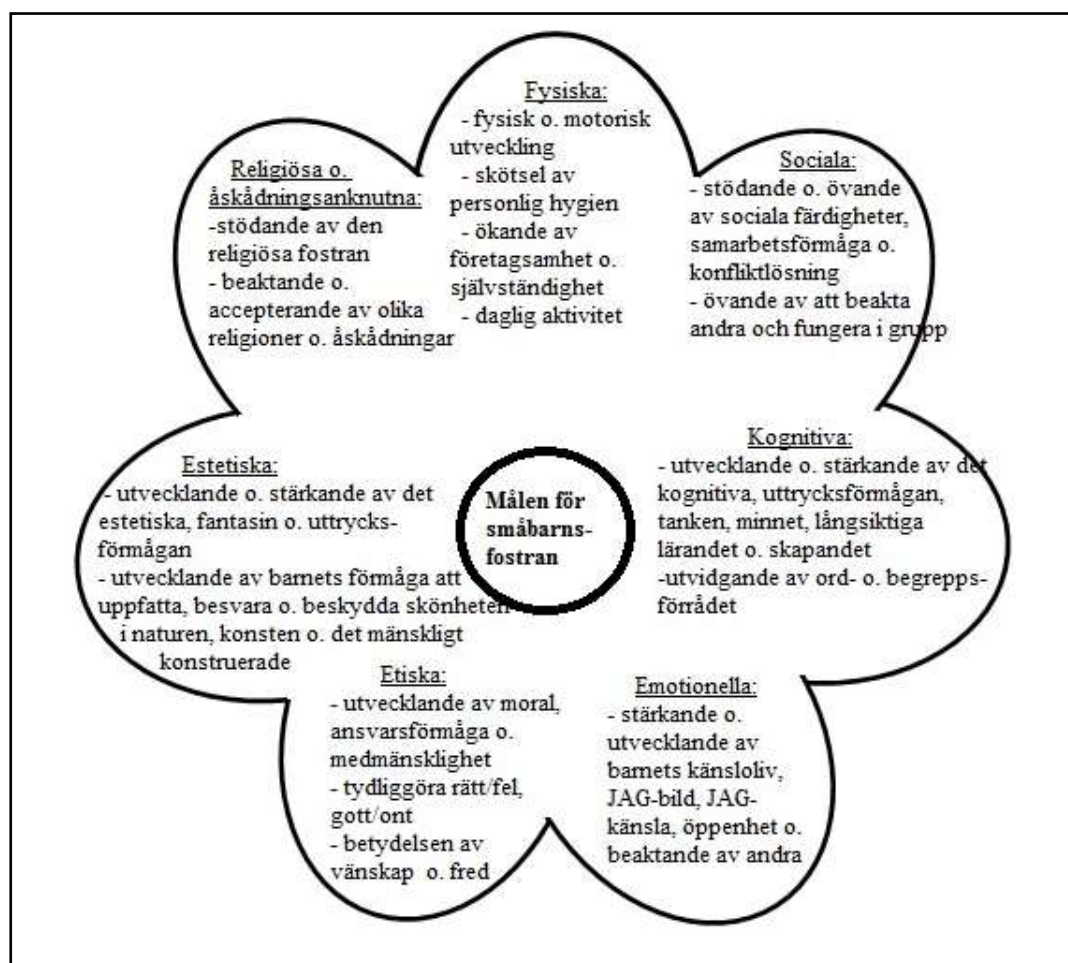
I Finland talar man om dagvården och i den ingående småbarnsfostran. Man ser småbarnsfostran som en del av dagvården, vilket betyder att dagvården är ett vidare begrepp än småbarnsfostran. (Kalliala 2012 s.19) Småbarnsfostran innebär den pedagogiska delen av dagvården, det vill säga verksamhetens innehåll. Inom småbarnsfostran utgår man ifrån att det är barnet som är kunden och innehållet bestäms utifrån föräldrarnas och personalens gemensamt fastställda fostringsmål. (SHM 2010 s.11–12)

Småbarnsfostran styrs utifrån följande dokument (Kuokkanen 2013 s.30):

- Promemoria från arbetsgruppen för småbarnsfostran (1999)
- Statsrådets principbeslut om riksomfattande riktlinjer för förskoleverksamheten (9/2002)
- Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005)

Promemorian från arbetsgruppen för småbarnsfostran är ett dokument som publicerades av social- och hälsovårdsministeriet 1999 där man tog ställning till utvecklandet av kvaliteten på småbarnsfostran. Frågor som togs upp i promemorian har senare vidareutvecklats i Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005). Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) utgör ett styrdokument på nationell nivå som uppsätter krav på småbarnsfostrans innehåll och kvalitet. Syftet med styrdokumentet är att bidra till att småbarnsfostran verkställs på samma grunder i hela landet och därmed styr kommunernas struktur på småbarnsfostran. Ett delmål med dokumentet är att öka den yrkesmässiga kunskapen hos personerna som arbetar på området och öka föräldrarnas delaktighet. Dessutom försöker man bidra med kunskap om det mångprofessionella samarbetets betydelse i stöddandet av barnet och dess familj i ett tidigt skede. (Stakes 2005 s.11)

Dagvårdslagen fastställer sju olika fostringsmål vilka man vill uppnå med fostran på daghemmet. Dessa mål illustreras nedan i figur sex.

Figur 6. Fostringsmålen enligt Lagen om barndagvård (Järvinen m.fl., s. 128-129).

Enligt gjorda utredningar framgår att föräldrarnas och personalens synpunkter på fostringsmålen är ganska lika. Det viktigaste fostringsmålet anses vara barnets sociala fostran, att barnet lär sig att komma överens med andra samt att binda relationer till människor utanför hemmet. För att uppnå dessa fostringsmål behövs det även metoder vilka i småbarnsfostran ses som verksamhetsområden vilka ännu idag är långt de samma som tidigare, nämligen lek, (bas)vård, undervisning och arbete. (Järvinen m.fl. 2013 s. 130)

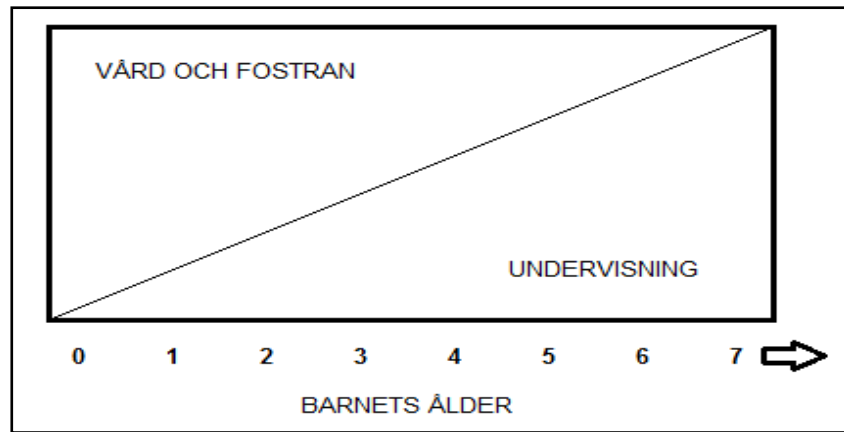
När man vet målet och metoden med vilket målen skall uppnås så fattas enbart innehållet, dvs. vad skall konkret göras med hjälp av leken, vården och undervisningen för att uppnå fostringsmålen. Inom småbarnsfostran talar man om de innehållsmässiga områdena, vilka är:

- språket och kommunikationen
- rörelse och hälsa
- musiken
- naturen och omgivningen
- bildkonst
- matematiken.

Det är med hjälp av dessa innehållsmässiga områden man vill uppnå målen och de utgör oftast en grund till varje daghems veckoschema. Man kan konkret säga att dessa områden utgör metoder med vilka man vill uppnå mål t.ex. genom musiken kan man lära barnet räkna, lära sig olika kroppsdelar, veckodagar osv.

3.2.1 **Modell för småbarnsfostran**

Småbarnsfostran i Finland grundar sig på EDUCARE-modellen där vård, fostran och undervisning binds samman till en helhet. Småbarnspedagogiken inom dagvården (EDUCation) och samhällets sociala service för familjer och undervisningen (CAREgiving) bildar tillsammans helheten EDUCARE. Modellen grundar sig på tanken att det finns element i omsorgen som ingår i undervisningen och att omsorgen alltid har pedagogiska drag. Educare-modellen är unik och enbart i användning i Finland och modellen avviker sig från andra länders modeller i och med att den binder samman vård och undervisning som oftast är separerade. Styrkan i den finländska modellen är att fostran och socialservicen slås samman och därmed blir dagvården en heltäckande socialservice för familjerna. (Virolainen 2013 s.110) Proportionen av elementen vård, fostran och undervisning förändras i och med barnets tillväxt och utveckling. Ju yngre barnet är desto mer betonas vården och fostran, medan hos äldre barn ökar undervisningens proportion gentemot vården och fostran. Alla dessa element är ändå inblandade i verksamheten hela tiden. (SHM 2010 s.12)

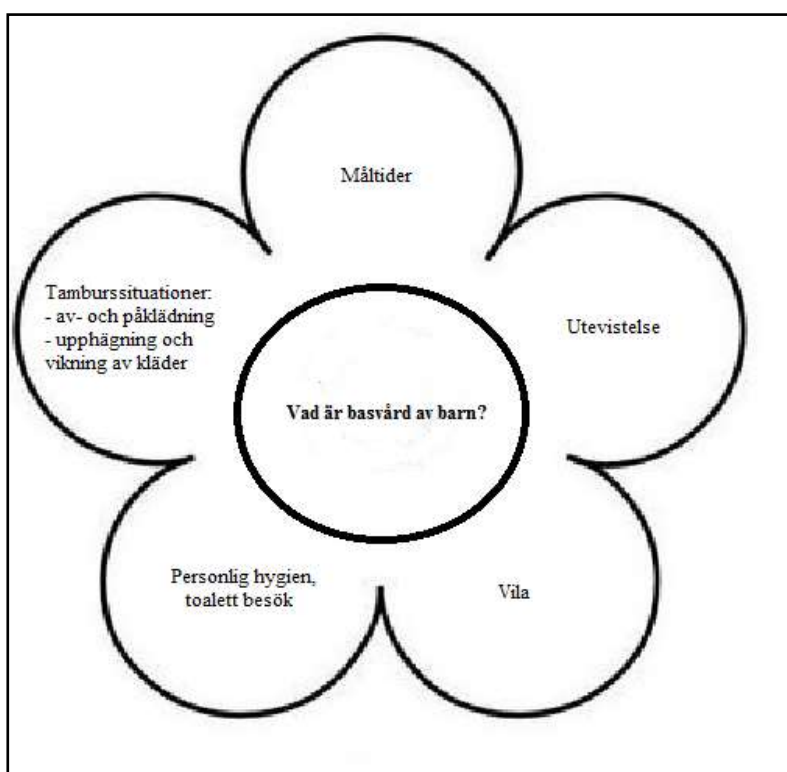

Figur 7. EDUCARE-modellen (SHM 2010 s.12).

Vård

Inom utbildningsvetenskap diskuteras inte konkreta frågor gällande barnets vård, utan begreppet används främst inom de medicinska vetenskaperna. Naturligtvis hör vården till det självklara, särskilt inom småbarnsfostran, men begreppet har visat sig vara svårdefinierat. Vårdandet är inte bara teknisk vård av barn utan medför också ett etiskt syfte, nämligen att ta hänsyn till barnet och dess behov samt respektera det unika barnet. Desto bredare förståelse man har för barnets välbefinnande, ju närmare fostran kommer vården. (Hellström 2010 s.43) Inom småbarnsfostran används oftast begreppet, omsorg, för att beskriva vården av barn på daghem.

Barnets vårddag består naturligtvis av vissa basvårdssituationer, såsom på- och avklädning, tamburssituationer, wc-besök och skötsel av personlig hygien, måltider, vila och utevistelse (se figur 8). Det beror dock på barnets ålder i vilken mängd barnet har möjlighet att vara delaktig och företagsam i de olika situationerna. Barnets vård består därmed också av kunskap gällande barnets kost, behov av utevistelse, hygien och sömnbehov, vilka alla utgör viktiga delar av barnets fostran.

Figur 8. Basvårdssituationer (Järvinen m.fl., s. 166).

Inom småbarnsfostran är vård ett nyckelbegrepp, det sätt på vilket ett barn tas hand om påverka hans eller hennes grundläggande känsla av trygghet och därmed även barnets utveckling. (Hellström 2010 s.43) Ju yngre barnet är desto större del av växelverkan mellan personalen och barnet äger rum i s.k. vårdssituationer. En god vård är grunden för all verksamhet, då barnets grundbehov är tillfredsställda kan barnet rikta sin uppmärksamhet på andra barn, sin omgivning och på verksamheten av olika slag. Ju yngre barnet är desto mer är det i behov av en vuxens omsorg. (Stakes 2005 s.20)

Vården utgör en nödvändighet för barn och för en stor del av den vuxnas tid, trots detta är vården av barn något som inte uppskattas. Detta kan man tydligt se inom dagvården, då det är svårt att få utbildad personal till de grupper där det vårdas barn under tre år. Många anser att i dessa grupper är det främst frågan om basvård av barn och man glömmer att man bör tillämpa EDUCARE-tänkandet till vården man utför. (Kalliala 2012 s.37)

Fostran

Fostran är bunden till samhällets behov och värderingar, vilka bestämmer hurdana fostringsmål man strävar till att uppnå. Med hjälp av fostran för samhället vidare sin kultur till nya generationer. Fostran är ett fenomen som är bundet till samhällets kultur och historia, och dess syfte är att hjälpa barnet att anpassa sig till samhället samt stöda bevarandet och utvecklingen av samhället. (Kuokkanen 2013 s.10)

Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) är ett dokument som ramar in innehållet i småbarnsfostran. I planen uppräknas det tre fostringsprinciper som personalen bör beakta vid fostrandet av barn. Som personal skall man:

1. främja barnets välbefinnande och
2. stärka beteendeformer och verksamhetssätt som beaktar andra samt
3. stegvis öka barnets självständighet (Stakes 2005 s. 18).

Småbarnsfostran i Finland grundar sig på den kontextuella fostran av barn, där man ser barnets uppväxt som en del av en större helhet. Den kontextuella fostran betonar samspillet mellan olika institutioner i barnets livsmiljö och hur dessa påverkar barnet och dess uppväxt. Modellen understryker en situationsbundenhet, det vill säga man intresserar sig för hur fostran stöds i barnets olika livssituationer och livsmiljöer. Praktiskt sätt innebär detta att personalen bör vara medveten om kontexten i vilken barnet lever. Det är den ekologiska modellen och Bronfenbrenners tankar som ligger till grund för den kontextuella fostran. I den ekologiska modellen koncentrerar man sig på miljöns betydelse för barnets uppväxt och utveckling, där individens beteende ses som ett resultat av interaktionen som sker mellan barnet och miljön. (Kuokkanen 2013 s.13-14)

Undervisning

I grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) används begreppet undervisning för att beskriva pedagogernas aktiviteter och handlingar som skall bidra till lärande på daghem. Barns lekar, idéer och frågor ger de vuxna information om det som intresserar barnen, vilket kan följaktligen fungera som underlag för lärandet. Vuxna som är mottagliga för barns intressen och behov märker snabbt att det dagligen uppkommer situationer

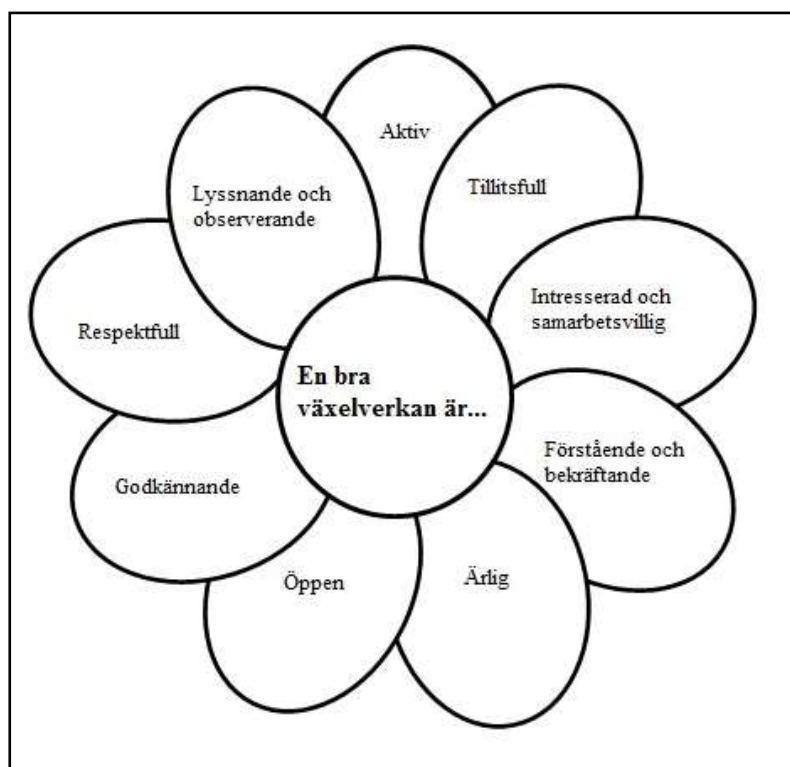
som möjliggör lärande. I diskussioner med barn får vuxna ofta märka att även de själva har väldigt ytliga kunskaper, vilket gör att både de vuxna och barnen lär sig oftast något nytt. Det centrala är att barnen skall få meningsfulla inläringserfarenheter och inte bli fullstoppade med en massa information av de vuxna. Lärande utifrån barnets villkor innebär att de vuxna är beredda att ge barnen tid, rum och redskap då deras intresse vaknar för ett ämne. En del av lärandet sker i spontana vardagssituationer, som oftast är väldigt korta men då barnets inlärningsmotivation är motsvarandevis väldigt hög, så barnet verkligen lär sig. (Aaltonen m.fl. 2001 s.227-229)

Kari Pape (2001) indelar lärandet i två olika former; formellt lärande och lärande i ”här och nu”-situationer. Det formella lärandet sker i situationer som genomförs efter noggrann planering, då en vuxen valt ut ett material och planerat en aktivitet för att förmedla en viss kunskap (Pape 2001 s.92-101). Exempel på aktiviteter för undervisning är; samlingar, skapande verksamheter och andra vuxenstyrda verksamheter. Dessa verksamheter är även viktiga i barnets vardag men bör inte vara de enda. Däremot lärande som sker i ”här och nu”-situationer är spontana och oförberedande situationer där lärandet kräver av de vuxna ögonblicklig handlingsberedskap (Pape 2001 s.94). Det kan vara frågan om situationer då barn kommer och ställa en fråga eller när en lärande situation plötsligt uppstår t.ex. som följd av konflikter i lek. När situationer som uppstår i barnens vardag utnyttjas uppstår det möjligheter för ett positivt och meningsfullt lärande.

3.2.2 Föräldrarnas roll inom småbarnsfostran

Förståelsen av småbarnsfostran som familjens och dagvårdens gemensamma men delade uppgift medför en helt ny servicekultur till dagvården (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 20). Dagvården baserar sig på föräldrarnas och personalens samarbete. Detta samarbete grundar sig på en fungerande och respekterande växelverkan mellan parterna. En fungerande växelverkan förutsätter goda kommunikationsförmågor och en vilja att förstå den andra. Att respektera och bemöta föräldrar jämlikt är krävande men även belöande när man lyckats uppnå ett tillitsfullt förhållande. Med samarbetet strävar man till att hemmets och dagvårdens fostringsprinciper och – metoder skulle vara möjligen lika. För att uppnå detta behövs det information om den andra partens tankar, förväntningar

och önsknings. Detta är möjligt enbart genom öppen, ärlig och respekterande kommunikation. De naturliga möjligheterna till växelverkan med föräldrarna uppkommer dagligen då barnet hämtas eller söks från daghemmet, på föräldramöten och andra tillställningar som ordnas, även kommunikation i pappersform t.ex. infobrev, barnets portfolio och månadsbrev underlättar och stöder växelverkan med familjerna. Att möta en förälder respektfullt lyckas inte utan en servicekultur som är lyssnande, stödande, handledande och rådgivande. Till denna servicekultur hör även en samarbetsvilja som präglas av respekt, jämlikhet och ömsesidighet. (Järvinen m.fl. 2013 s.164)

Figur 9. Kännetecken på en bra växelverkan mellan hemmet och daghemmet (Järvinen m.fl. 2013 s.163).

Vad innebär fostringsgemenskap egentligen?

Fostringsgemenskap är ett begrepp som förkommer i Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) för att beskriva samarbete mellan dagvårdspersonal och föräldrar. Fostringsgemenskapen handlar om ett gemensamt, delat fostringsarbete där föräldrarna och personalen delar med sig av sin kunskap, förmågor, synsätt, kunnande och förståelse av vad som är barnets bästa. Föräldrarna är de som har ansvaret där hemma om

barnets omsorg och fostran, medan personalen sköter fostran den tid som barnet vistas på daghemmet. (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 20-21)

Syftet med fostringsgemenskapen är att tillsammans med föräldrarna stöda barnets fostran, utveckling och lärande. För att samarbetet skall fungera behövs ett förhållande med både tillit och respekt av den andra. Som personal är det viktigt att komma ihåg att föräldrarna är de som i första hand ansvarar över sitt barns fostran, och känner sitt barn allra bäst. Konkret innebär detta att personalen arbetar utgående från sitt professionella yrkesmässiga kunnande och strävar till ett jämlikt samarbete med föräldrarna (Stakes 2005 s. 36).

Fostringsgemenskapen utgår från ett ideal om jämlika partner. I verkligheten har denna jämlikhetsaspekt uppfattats enbart som en illusion utifrån båda parternas perspektiv och anses enbart vara ett dåligt försök att dölja rådande maktförhållanden. Man borde istället koncentrera sig på uppskattning och respekt av den andra. Marjatta Kalliala föreslår att man glömmet det orealistiska jämlikhetsmålet och återgår till ett samarbetsförhållande med föräldrarna som utgår från realistiska och uppnåbara mål. (Kalliala 2012 s.93-95) För att förverkliga dagvården tillsammans med föräldrarna, är det viktigt att göra upp en plan för hur verksamheten skall ordnas, inom dagvården talar man om individuella planer för småbarnsfostran (Järvinen m.fl. 2013 s. 91). Dessa planer görs upp då barnet börjar i dagvården och uppföljs därefter minst två gånger per år. Ett av målet med fostringsgemenskapen är att föräldrarnas åsikter och önskemål beaktas från första början och blir därmed en del av planeringen och förverkligandet av småbarnsfostran (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 13).

Individuella planen för småbarnsfostran

Den individuella planen för småbarnsfostran görs upp tillsammans med föräldrarna för varje barn i dagvården. Man följer upp och utvärderar planen regelbundet, minst två gånger per år. Småbarnsfostran och dess innehåll för det enskilda barnet formas gemensamt vid en diskussion mellan personalen och föräldrarna när barnets vård inleds. Syftet med planen är att kunna beakta varje barns individualitet och föräldrars åsikter och uppfattningar när verksamheten planeras. I planen för småbarnsfostran kommer man även

överens om formerna för samarbetet med föräldrarna. Under dessa gemensamma möten mellan personalen och föräldrarna utvärderar man regelbundet hur planen för småbarnsfostran har verkställts. (Stakes 2005 s.37-38)

I de statliga styrdokumenterna framställs de individuella planerna för småbarnsfostran som dokument vilka styr hela dagvårdsverksamheten, ändå är det tyvärr nog väldigt få föräldrar som ser någon större mening med uppgörandet av planerna. (Alasuutari 2010 s. 177) I och med planer och diskussioner om ordnandet av småbarnsfostran anses dagvården ha blivit mer en institution, som lik barnrådgivningen, följer upp och råd ger barnen och barnfamiljerna. Planerna uppfattas av föräldrarna i värsta fall som en form av "kontrollmekanism", vars uppgift är att berättar för barnen och föräldrarna hur de skall leva sina liv och vad som är eftersträvanvärt (Alasuutari 2010 s. 16).

3.3 Kvaliteten inom dagvården

Första gången begreppet, "kvalitet" förekom inom dagvården var år 1987 i Socialstyrelsens publikation "Mikä on laatua lasten päivähoidossa". Det var frågan om en rapport där man utmanade personalen inom dagvården och forskare på området att fundera över innebörden av begreppet, kvalitet i dagvård. Detta är rätt långt samma fråga som vi kämpar med ännu idag.

3.3.1 Vad är kvalitet i dagvården?

Den finska dagvårdens kvalitet och dess kvalitetskriterier fastställs i olika dokument, varav Statsrådets principbeslut om riksomfattande riktlinjer för förskoleverksamheten (2002) och Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) är de främsta (Alila 2013 s.24). Även Lagen och förordningen om barndagvård (1973/36) styr kvaliteten genom att fastställa dagvårdens mål som att *"erbjuda varje barn varma och trygga människorelationer, en verksamhet som på ett mångsidigt sätt stöder barnets utveckling samt en med tanke på barnets utgångssituation gynnsam uppväxtmiljö"* (Lagen om barndagvård 36/1973).

I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) finns ingen tydlig beskrivning över vad bra och eftersträvansvärd småbarnsfostran är trots att man talar om det (Stakes 2005 s.48). Man kan dock hitta flera gånger i texten ordet ”kvalitet” förekomma, vilket kan ses i utdragen nedan:

”Syftet med grunderna för planen för småbarnsfostran är att främja verkställandet av småbarnsfost-
ran på samma grunder i hela landet, styra den innehållsliga utvecklingen på området och att skapa
förutsättningar för att utveckla småbarnsfostrans **kvalitet**.” (sid 11)

”Grunderna för planen för småbarnsfostran styr på nationell nivå småbarnsfostran, d.v.s. anger dess
innehåll och **kvalitet**.” (sid 13)

”**Kvaliteten** i det konstnärliga kunnandet breddas och utökas om samarbete etableras med kultur-
verksamhet på lokal nivå eller med sakkunniga som arbetar med barnkultur.” (sid 29-30)

”Småbarnsfostran av högtstående **kvalitet** förutsätter samarbete mellan olika parter.” (sid 14)

”Med tanke på småbarnsfostran av hög **kvalitet** är det viktigt att den fostrande gemenskapen och
varje enskild fostrare har gediget, yrkesinriktat kunnande på sitt område och likadan medvetenhet.”
(sid 16)

”När den fostrande gemenskapen gemensamt lägger fram olika möjligheter för hur verksamhetskul-
turen kan gynna fysisk aktivitet av olika slag läggs grunden för undervisning av hög **kvalitet** i hälsa
och motion, vilket har positiva effekter på barnens inlärning.” (sid 27)

”I grunderna för planen för småbarnsfostran ingår en beskrivning över bra och eftersträvansvärd
småbarnsfostran. Planerna på kommunnivå är centrala element i kommunernas och enheternas sy-
stem för **kvalitetssäkring**, vars syfte är att utvärdera och utveckla verksamheten på ett mångsidigt
och regelbundet sätt.” ... ”Ett centralt element inom utvärderingen är att kunna identifiera de starka
sidorna i verksamheten och att kunna fokusera på utvecklingsbehoven. Också den process som **kva-
litetsbedömningen** bygger på bedöms. En regelbunden dokumentering är en del av **kvalitetsbedöm-
ningen** och den möjliggör på lång sikt en uppföljning och en utvärdering.” (sid 48)

Utifrån dessa citat kan man väl dra slutsatsen att kvalitativ dagvård grundar sig på ett
fungerande samarbete mellan olika parter, där den fostrande gemenskapen bör inneha
yrkesinriktat kunnande och en gemensam syn. Kommunernas planer för småbarnsfost-
ran utgör dessutom grunden till en kvalitativ dagvård inom respektive kommun, där
verksamheten på enheterna bör dokumenteras och utvärderas regelbundet för att kunna
försäkra en god kvalitet och utveckling av den.

Lagen om barndagvård (36/1973) och Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005)
bildar tillsammans redan en klar grund för kvaliteten i dagvården. Vid sidan av lagen,
förordningen och andra officiella dokument som bestämmer vad som är kvalitativ dag-
vården finns även dagvårdens kunder, det vill säga barnen som vårdas på daghemmen

samt deras föräldrar. Bland annat med hjälp av föräldrarna har det varit möjligt att utveckla konkreta kriterier för kvalitativ dagvård. Föräldrarnas kvalitetsuppfattning och –krav baserar sig på deras erfarenheter om dagvården. De flesta föräldrar vet inte hur man ska kräva en högre kvalitet på dagvården, ifall om de inte innehar personlig erfarenhet eller kunskap gällande något bättre. (Hujala m.fl. 1999 s. 163)

För att som personal kunna förverkliga kvalitativ dagvård bör man vara medveten om dagvårdens grunduppgifter. Grundläggande baserar sig hela den finska dagvården och småbarnsfostran på Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter och därmed strävan till att barnets bästa skall beaktas vid alla beslut som berör barnet. (SHM 2002 s.15) Dagvårdens specifika uppgifter är fastställda i dagvårdslagen (Lagen om barndagvård 36/1973) och åter i Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) som specifika fostringsmål. I och med att uppgifterna är fastställda i lag, bör även varje daghem fullborda dessa och därmed uppnå s.k. kvalitativ dagvård och småbarnsfostran. Enligt Lagen om barndagvård (36/1973) bör varje barn erbjudas en gynnsam uppväxtmiljö där barnets individuella behov tas i beaktan. Detta stöds konkret i de uppställda fostringsprinciperna i Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005), där man talar om främjande av varje enskilt barns välmående genom att beakta dess individualitet. För att uppnå detta bör man göra upp en individuell plan för småbarnsfostran för varje barn.

3.3.2 Modell för kvalitetsbedömning

Dagvårdens kvalitetsbedömning bygger på en modell som indelar småbarnsfostrans kvalitetfaktorer i fyra grupper som alla antas vara beroende av varandra. Enligt modellen kan man skilja på dagvårdens ramfaktorer, indirekta faktorer, processfaktorer och påverkande faktorer (effekter). Utgångspunkt till kvalitativ småbarnsfostran är det lagstadgade kravet om dagvårdservicens tillräcklighet och tillgänglighet. (Hujala & Fonsén 2011 s.318)

Tabell 1. Dagvårdens kvalitetsbedömningsmodell (Hujala & Fonsén 2011 s.317)

Servicenivå	Ram-faktorer	Indirekta faktorer	Process faktorer	Effekter
	Människo-relationernas varaktighet	Fostrings-gemenskap	Vuxen-barn växelverkan	Barnets positiva upplevelser
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">Tillgänglighet</div>	Fysisk och psykisk säkerhet	VASU-arbetande	Barn-barn växelverkan	Barnets utveckling och inläring
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">Tillräcklighet</div>	Fungerande utrymmen	Personalens kompetens	Barn-centrering	Kund-förnöjsamhet
		Ledarskap	Barnens delaktighet	
		Arbetsgemenskap och informationsflöde		

Till ramfaktorer beräknas bl.a. de mänskliga relationernas varaktighet, den fysiska och psykiska säkerheten och utrymmen. Bland de indirekta faktorerna tar man ställning till bl.a. samarbetet mellan personalen och föräldrarna, personalens interna samarbete, personalens välmående och yrkesutveckling samt förvaltning och ledarskap. Till s.k. processfaktorerna inräknas växelverkan mellan vuxna och barn, växelverkan mellan barnen, den barninriktade verksamheten och barnens delaktighet. Bland effekterna finns bl.a. barnens positiva erfarenheter, barnens uppväxt, utveckling och inläring samt kundförnöjsamheten, dvs. föräldrarnas förnöjsamhet gentemot dagvården. (Hujala & Fonsén 2011 s.317)

4 METOD

Studiens forskningsansats är kvalitativ i och med att målet med studien är att fånga informanternas uppfattningar, upplevelser och erfarenheter gällande dagvårdens uppgift och småbarnsfostrans innehåll. När syftet med studien är att försöka förstå människors sätt att resonera är den sannolikaste undersökningsmetoden kvalitativ. I kvalitativ forskning är det vanligt att forskaren söker förståelse och vill skapa sig en bild av det som undersöks, och möjligtvis skapa sig en teori. I denna studie är det kanske mera frågan om att bekräfta betydelsen av ett fungerande samarbete mellan hem och daghem i form av en gemensam syn på målet och innehållet. Genom den kvalitativa forskningsintervjun försöker man förstå ett fenomen utifrån informanternas synvinkel och utgående från deras erfarenheter utveckla en mening (Kvale & Brinkmann 2009 s.17). Därmed ansågs fokusgruppintervjun som den mest användbara datainsamlingsmetoden i och med dess sociala form, där även de allra tystaste motiverades att delta i diskussionen. Målet med studien var att få en inblick i föräldrarnas förväntningar på dagvården och småbarnsfostran vilket ansåg uppfyllas allra enklast med hjälp av en gruppdiskussion. Dessutom var mängden informanter väldigt få vilket gjorde att jag var rädd för att materialet hade blivit innehållsmässigt mindre om jag utfört s.k. individuella intervjuer. I och med en gruppdiskussion där alla var i förväg bekanta med varandra kunde diskussionen flöda och även väldigt olika åsikter uttalas. Kvalitativ forskning medför oftast även tolkningar och beskrivningar som kan kännas igen i tidigare forskning gällande samma ämne och därmed leda till en ökad förståelse för fenomenet i fråga.

4.1 Fokusgruppintervju

En fokusgrupp är en grupp individer som har en gemensam erfarenhet eller anses inneha gemensamma åsikter om någonting specifikt. Vid en fokusgruppintervju samlar man flera personer till en diskussion om ett eller flera teman. Diskussionen är en social händelse som påverkar resultatet i och med att medlemmarna i gruppen svarar inte enbart på de frågor som diskussionsledaren ställer, utan också på frågor och påståenden som andra i gruppen framför. Gruppintervjuer av detta slag fungerar allra bäst när man vill få fram individens erfarenheter av en speciell situation. Fördelar med fokusgruppintervjuer är att de sätter oftast igång en tankeprocess hos individerna och man får även ta del av

orsakssamband till varför en individ tänker som den gör. Grupptervjuer tenderar också att tona ner individuella, ensamstående åsikter och man får tydligare fram vad gruppen som helhet anser om saken. (Jacobsen 2007 s. 94-95) Dispositionen i en fokusgruppintervju kan vara strukturerad med på förhand lagad intervjuguide eller ostrukturerad/öppen med enbart ett fåtal färdiga diskussionsämnen (Hylander 2001 s.10). Man behöver inte slaviskt hålla sig till varken en strukturerad eller ostrukturerad disposition utan det kan förekomma även mellanformer.

När man väljer deltagare till en fokusgrupp är det en förutsättning att deltagarna är intresserade av ämnet och har något att berätta som forskaren vill ha kunskap om. Deltagarna behöver inte väljas genom något slumpmässigt urval i och med att inga generaliseringar kommer att göras till andra grupper. Oftast är det så att grupperna väljs så att de är lagom homogena, det vill säga att det har något gemensamt särdrag som t.ex. utbildning, kön eller ålder. (Hylander 2001 s. 11) Homogena grupper stödjer oftast diskussionen i gruppen då intimitet och ömsesidig förståelse kan uppnås lättare. Det finns olika åsikter om hur många deltagare en fokusgrupp bör ha, det kan variera allt från fyra deltagare upp till 16 deltagare. De flesta anser att gruppen inte får vara för stor, medan även mycket små grupper har använts med goda resultat. Wibeck anser att ett lämpligt antal deltagare i en fokusgrupp är fyra till sex personer. I en liten grupp räcker tiden bättre till, diskussionen blir mer personlig och det fysiska avståndet mellan gruppmedlemmarna blir kortare vilket möjliggör en ögonkontakt mellan deltagarna. Om deltagarna i en fokusgrupp är flera än sex personer kan det bildas undergrupper som talar med varandra och de tystlåtna kommer i värsta fall inte till tals. (Wibeck 2012 s. 61-66)

Om forskaren själv fungerar som diskussionsledare, blir forskaren både en intervjuare och en observatör. Diskussionsledarens uppgift är att både få igång en diskussion, upprätthålla den och till och med komma med inslag, be om förtydliganden samt leda tillbaka till ämnet ifall om gruppen tappat bort sig. (Hylander 2001 s.2,8) Om det finns personer i gruppen som inte kommer till tals kan diskussionsledaren även ställa dessa personer frågor. Det kan vara bra med en på förhand uppgjord intervjuguide med frågeställningar som forskaren vill ha fram synpunkter på för att försäkra sig om att varje delområde berörs. (Wibeck 2012 s. 58)

Fokusgruppintervjun kan dokumenteras med en diktafon eller en videokamera. Det räcker bra för analysen att enbart ljudinspela intervjun men i transkriptionsskedet kan det vara svårt att hålla reda på vem som säger vad. Detta kan även avhjälpas med att diskussionsledaren eller en utomstående observatör antecknar kort vem som sagt vad. Transkriptionen av materialet från fokusgruppen kan göras på flera olika nivåer. Man kan skriva ned ordagrant vad som sägs eller man kan ändra det talade språket till skriftspråk man kan även nedteckna alla uppbackningar som ”mmm” och ”hmm” samt alla pauser samt deras längd. Sällan är det behövligt i fokusgrupper att göra en så noggrann transkription. (Wibeck 2012 s. 91-92)

4.2 Genomförandet av undersökningen

Fokusgruppsamtalet ordnades i daghemmets utrymmen, där forskaren själv fungerade som diskussionsledare. Fokusgruppsamtalet var (semi)strukturerat med en intervjuguide vilken innehöll öppna frågor i form av olika teman (bilaga 1 och 2). Intervjuguiden fungerar som ett hjälpmedel för diskussionsledaren. Intervjuguiden bestod av teman som skall behandlas under fokusgruppintervjuen samt några förberedda klagörande frågor för varje tema. Varje tema behandlades i ca 30 minuter. I fokusgruppsamtalet fungerade jag själv som moderator, vilket betyder att jag var både intervjuare och observatör.

För att få en helhetsbild av dagvårdsverksamheten var intervjuguiden uppbyggd på basis av den presenterade modellen för småbarnsfostran och dagvårdens kvalitetsbedömningsmodell. Intervjuguiden uppgift var att försäkras att de centrala aspekterna kom till tals. I och med att det var frågan om en gruppintervju, strävade jag till att uppmuntra informanterna till en så öppen diskussion som möjligt. Därför hade intervjuguiden mest betydelse för moderatören i att ta upp delområden som gruppen inte spontant själva tog upp till tals under diskussionen.

Gruppen bestod av föräldrar till barn som vårdades vid verksamhetsårets början på daghemmet. För att rekrytera deltagarna till fokusgruppsamtalet användes ett informationsbrev (bilaga 3 och 4) som utdelas till alla föräldrar på ett föräldramöte i september, där de villiga kunde uppge sitt intresse till deltagande. Daghemmet är en liten enhet med endast 12 platser, vilket gjorde att deltagarantalet kunde uppgå till max 12 personer. Ett

deltagarantal på 4-6 personer var realistiskt att förvänta sig och även uppnåddes. I fokusgruppintervjun deltog 8 föräldrar vilket överträffade förväntningarna. I informationsbrevet som utsändes till deltagarna beskrevs kort undersökningens syfte och genomförande. Deltagandet i undersökningen var självklart frivilligt och deltagarna kunde när som helst avbryta sitt deltagande. Fokusgruppsamtalet arrangerades på dagvårdsenheten i oktober och inspelades med en diktafon, för att underlätta transkriptionen. Fokusgruppintervjun genomfördes på finska för att möjliggöra alla föräldrars deltagande på samma tillfälle.

Efter fokusgruppsamtalet transkriberades det inspelade materialet, vilket resulterade i 12 sidor handskrivet material. Intervjuspråket var som sagt finska och citaten i resultatredovisningen presenteras oöversatta på finska men även översatta av forskaren till svenska.

4.3 Analyismetoden

Materialet från fokusgruppintervjuen bearbetades med hjälp av en abduktiv innehållsanalys. Den abduktiva innehållsanalysen har drag från både den induktiva och den deduktiva innehållsanalysen. I en induktiv innehållsanalys utgår man från empirin medan i en deduktiv från teorin. Den abduktiva innehållsanalysen är däremot en ”mellanform” som utgår från empiriska fakta, men förkastar ändå inte teoretisk förförståelse. I denna form av analys kopplas empirisk kunskap till tidigare teorier för att hitta mönster som ger förståelse. Abduktion skiljer sig från induktion och deduktion genom att den även innefattar förståelse. (Alvesson & Skoldberg 2008 s.55).

Studiens utgångspunkt ligger även i en abduktiv forskningsansats där man regelbundet rör sig mellan teori och empiri. Som forskare och aktiv på fältet hade jag redan innan forskningsprocessen började en förförståelse som utgör en blandning av teorier på området och egna erfarenheter och uppfattningar. När jag utformade intervjuguiden använde jag mig av teorier gällande småbarnsfostran och kvalitativ dagvård till min hjälp för att inte helt tappa bort mig i min förförståelse. Efter att den empiriska undersökningen genomförts och bearbetningen gjorts sökte jag efter samband i de tidigare forskningarna och styrdokumenterna på området.

Trost beskriver tre steg då man bearbetar kvalitativ data. Man börjar med att samla in data t.ex. med hjälp av intervjuer. Sedan analyserar man det insamlade materialet genom att läsa igenom de transkriberade intervjuerna och genom att reflektera över det man hört under intervjutillfället. Till sist tolkar man materialet med hjälp av de teoretiska verktyg man har till sitt förfogande. Målet med allt detta är att påvisa att det som är intressant verkligen är det. Vid bearbetning av kvalitativ data är kreativitet och nyfikenhet de främsta arbetsredskap man har. Analysskedet delar även åsikter, en del forskare anser att man bör vänta med analysen tills allt material är insamlat, medan Trost anser att en del av analysen görs redan under själva intervjutillfället medan en del görs efter då man tagit lite distans till själva tillfället. (Trost 2010 s.147-149)

Kvale & Brinkemann (2014) betonar dock att processen att skriva ut intervjuer är ingen enkel "kontorssyssla" utan utgör från början till slut en tolkande process. Produkten, i detta fall utskriften, är en översättning från ett muntligt material till ett skriftligt, man måste så att säga omforma den muntliga berättarformen till en skriftlig berättarform som ändå uppfyller vissa krav och normer. (Kvale & Brinkemann 2014 s. 217) Trost anser t.ex. att användning av ordagranna citat är oetiskt och borde därmed omskrivas till skrivspråk i de fall då deras formulering i sig inte tänker noggrannare analyseras eller dess formulering har en betydelse för att skapa en förståelse hos läsaren (Trost 2010 s.156-157).

Studiens intervjuer ljudinspelades och under själv intervjutillfället gjordes en del anteckningar. Efter intervjuen överfördes ljudmaterialet till datorn varifrån materialet kunde bearbetas. Först lyssnade jag till materialet och gjorde en aning anteckningar vartefter jag kunde kategorisera anteckningarna till att motsvarar strukturen i intervjuguiden. Fördelen med detta arbetssätt var att jag kunde effektivt skära bort det som inte hade direkt med studien att göra.

Vid bearbetningen av materialet utgick jag ifrån hela meningar för att hitta deras bärande tema. Detta bärande tema försökte jag sedan sätta in i underkategorier och huvudkategorier. Detta sammansattes i en tabell av exempel nedan.

Tabell 2. Exempel på bearbetning.

<u>Mening</u>	<u>Förklaring</u>	<u>Underkategori</u>	<u>Huvudkategori</u>
Vad informanten sa i form av citat.	Vid behov en förklaring/översättning till citatet.	Bärande tema	Kategori
<i>”Ei sen tarvitse olla mitään ihmeellisempää, lapsi nauttii pienistäkin asioista.”</i>	<i>”Det behöver inte vara något speciellt, barnen njuter av småsaker.”</i>	Verksamheten	Småbarnsfostran

4.4 Etiska överväganden

I genomförandet av studien kommer den Forskningsetiska delegationens etiska principer för humanistisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning (TENK) att följas. Forskningsetiska delegationen betonar att vetenskaplig forskning är etiskt godtagbar och tillförlitlig och resultatet trovärdigt endast när forskningen bedrivs i enlighet med god vetenskaplig praxis.

God vetenskaplig praxis innebär bland annat att forskaren följer fastställda tillvägagångssätt. Forskaren bör vara ärlig, omsorgsfull och noggrann vid sin forsknings alla skeden, hålla sig till etiskt beprövade metoder för datainsamling och bearbetning av resultat samt vara öppen vid presentation av sitt resultat. Forskaren bör alltid ta hänsyn till andra forskares arbeten och resultat. (TENK 2012)

Deltagandet i en forskning bör grunda sig på frivillighet. Deltagarna bör få tillräcklig information gällande forskningen för att kunna ge ett informerat samtycke till deltagande

i forskningen. Deltagarna har rätt att när som helst avbryta sitt deltagande i forskningen under dess på gång. De uppgifter som lämnats fram till det kan användas. (TENK 2009 s.5) Studiens informanter tilldelades ett följebrev och en blankett för informerat samtycke vid ett gemensamt tillfälle då även studiens syfte, metod och genomförande presenterades.

5 RESULTAT

Resultaten av studien presenteras nedan i löpande text och citat utgående från forskningsfrågorna:

- Vilka förväntningar har föräldrar på dagvården och småbarnsfostran?
- Hurudana likheter och olikheter kan man hitta gällande föräldrarnas förväntningar på småbarnsfostran och det beskrivna målet och innehållet i styrdokumentet?
- Hur ser god och ändamålsenlig dagvård ut?

Föräldrarna som deltog i fokusgruppintervjun hade väldigt små barn och ansåg att vissa saker var viktigare än andra när det är frågan om små barn. Deras främsta erfarenheter av daghemsvärlden hade uppkommit via prat med andra föräldrar och genom artiklar de läst från dagstidningar. Det som alla hade gemensamt var deras ovilja att använda sig av kommunal dagvård. Över hälften av föräldrarna hade bestämt sig genast från början att ansöka om en privat dagvårdsplats medan ett par familjer först hade ansökt kommunalt men sedan bestämt sig för att vända sig till en privat serviceproducent för att få den service de var i behov av.

5.1 Förväntningar på dagvården och småbarnsfostran

Studiens första forskningsfråga berörde arrangerandet av dagvården, det vill säga vilka utmaningar föräldrarna stötte på vid ansökandet av dagvårdsplats och vilka förväntningar de hade då deras barn börja i dagvården. Som forskare ville jag få fram synpunkter på dagvårdens arrangerande, dvs. hur väl familjernas vårdförhållande uppfyller deras vårdbehov och hurudana förändringar familjerna hoppas på i och med den nya dagvårdslagen. Som forskare var jag även framme för att få ta del av föräldrarnas förväntningar gällande småbarnsfostrans innehåll i form av frågor som berörande barnets vård, fostran, undervisning samt övrig innehållsmässig verksamhet som är en del av daghemmets vardag.

5.1.1 Mer resurser och flexibilitet

Dagvårdssystemet i sig själv fick en hel del kritik och därmed förbättringsförslag av föräldrarna. Föräldrarna skulle uppskatta lämpligt belägen dagvårdsplats, flexibla vårdtider, lämpligt stora grupper och tillräckligt med vuxna för att även möjliggöra vuxnas deltagande i barnens lek.

Största delen av föräldrarna ansåg att önskemål gällande dagvårdsplatsen samt dess belägenhet inte beaktades vid ansökan av dagvårdsplats. Föräldrarna diskuterade även det ökande behovet av flexibilitet gällande vårdtider och vårdbehov i form av vård dagar. De flesta ansåg att öppethållningstiderna på de flesta enheterna, vilka är normalt från sju på morgonen till fem på eftermiddagen inte skulle möjliggöra deras förvärvsarbete. Vissa föräldrar hade beviljats en dagvårdsplats långt ifrån hemmet och i en annan riktning än arbetsplatsen. Många ansåg att arbetstiden, åtta timmar per dag och därpå arbetsvägen till t.ex. Helsingfors i rusningstid inte skulle lyckas inom dessa tidsramar. Dessa komponenter ansågs direkt förlänga barnets dagliga vårdtid till orimliga proportioner och utgjorde konkreta orsaker till varför föräldrarna valde att ansöka om en privat dagvårdsplats med mer flexibla öppethållningstider och vårdtider. En av familjerna hade även behov av skiftesdagvård, vilket ansågs var väldigt svårt att få arrangerat och man sattes i en ojämlig position gentemot de som behöver dagvård under dags tid. Föräldern hade en känsla av att de skuldsattes för deras ”val” att skiftesarbeta då deras barn var små, fast det för de flesta föräldrarna inte var frågan om ett val utan ett måste då de inte hade ekonomiska möjligheter att vårda sitt barn de första tre åren hemma eller trappan ner på arbetstakten.

”Aukioloajat, ei lasta voi viedä hoitoon siihen aikaa aamusta (klo.06.00).”

”Öppethållningstiderna, inte kan man föra barnet på vård den tiden på morgonen (kl.06.00).”

”Väärä suunta, kotia ja työpaikkaa ajatellen.”

”I fel riktningen med tanke på hemmet/arbetsplatsen.”

”Ei vuorohoitoa kotikunnassa.”

”Ingen skiftesvård i hemkommunen.”

Föräldrarna var väldigt eniga över att resurserna till dagvården är minimala och ger kommunerna inte en möjlighet att erbjuda dagvård enligt de uppställda målen. De stora gruppstorlekarna och personalens dimensionering väcker livlig diskussion och oro bland föräldrarna. Personalen på daghemmen anses inte kunna utföra sitt arbete såsom det borde, de har t.ex. för lite tid för att leka med barnen och beakta barnens individuella utmaningar och behov. Föräldrarna menar att såsom dagvården är för tillfället ordnad är det enbart barnpassning som erbjuds familjerna.

”Tällä hetkellä tuntuu siltä ettei tarjota muuta kun lapsiparkkia.”

”För tillfället känns det som barnpassning är det enda som erbjuds.”

”Suuret ryhmät askarruttavat, mieluummin pieni ryhmä kun kyseessä on pieni lapsikin.”

”De stora gruppstorlekarna oroar mig, hellre en liten grupp då det är frågan om ett litet barn.”

”Eihän yksi hoitaja voi nähdä sellaista määrää lapsia, puhumattakaan huomioida kaikkia yksilöinä ja heidän tarpeensa.”

”En skötare kan inte se en sådan mängd barn, för att inte tala om att kunna beakta varje barn enskilt samt dess behov.”

5.1.2 Verksamhet utgående från barnet

När man talar om verksamheten på daghemmet, dess innehåll, är föräldrarna och poängterar en form av barncentrering trots att det inte använder sig av ordet ifråga. De vill se sina barn som aktiva aktörer i den dagliga verksamheten som grundar sig på barnens behov, önskemål och intressen. En av föräldrarna kunde minnas en händelse från det privata daghem där deras barn vårdas, då barnen under en regnig förmiddag studerade maskarna som rörde sig på markytan i och med det fuktiga vädret. Det var inte frågan om något speciellt och på förhand planerat men barnen kunde tydligt ses njuta och vara genuint intresserade av den korta, spontana lärostunden som skedde ute på gården. Personalen på gården tog även tillfället i akt och erbjöd barnen ”luppar” för att kunna studera maskarna närmare. Samma dag läste man om maskarna och barnen fick rita sin

egen mask. Även denna händelse kunde barnen återberätta hemma till föräldrarna vilket konkret påvisade att barnets intresse tagits till fullo i beaktan.

”Ei sen tarvitse olla mitään ihmeellisempää, lapsi nauttii pienistäkin asioista.”

”Det behöver inte vara något speciellt, barnen njuter av småsaker.”

Föräldrarna hade en känsla att man nuförtiden koncentrerar sig väldigt mycket på hur verksamheten ser ut på veckoschemat som skickas hem till föräldrarna och hur allt är beskrivet i olika dokument. Personalen anses sätta mycket tid på planering av verksamheten medan själva görandet blir oftast och halta. Man är även väldigt snabbt och beskyller ledningen och diverse andra brister för att den planerade verksamheten förblir i värsta fall till och med helt oförverkligad.

Trots att föräldrarna talar om en fri verksamhet utgående från barnens intressen är det även väldigt högt och uppskattar den pedagogiska verksamheten. Den pedagogiska verksamheten anses utgå mer från barnens utvecklingsbehov och vara uppbyggd enligt barnets utvecklingsskeden. En fungerande helhet med mångsidig verksamhet, i form av utevistelse, pyssel, sång och andra gemensamma aktiviteter är det som föräldrarna förväntar sig att barnet får ta del av under sina dagar. Vården av barn i form av dagliga rutiner, hälsosam kost och dagssömn, anses däremot som självklara delar av verksamheten.

”Minä en ole mikään kasvatuksen ammattilainen.”

”Jag är ingen professionell fostrare.”

”Minä en tiedä mitään mikä ei olisi mieluista lapsille.”

”Jag vet inget som inte skulle vara kärkommet för barnen.”

”Rutiinit, terveellinen ruoka ja päiväunet.”

”Rutiner, hälsosam kost och dagssömn.”

Konkreta innehållet i småbarnsfostran diskuterades väldigt ytligt och föräldrarna påpekade att personalen på daghemmet förväntas ha den kompetens som behövs för att planera en verksamhet som stöder barnet utgående från barnets ålder, utvecklingsskede, utvecklingsbehov och individuella utmaningar.

5.1.3 Övande av sociala färdigheter

Trots föräldrarnas ovilja att nämna någon verksamhet över den andra kunde man ändå urskilja att fostran av barn ansågs som den viktigaste delen av verksamheten och den mest uppskattade. Föräldrarna talade om en social fostran av barn där målet skulle vara att fostra barnen till harmoniska och sociala varelser. Föräldrarna önskade sig att barnen skulle få lära sig hur man är tillsammans på ett roligt sätt.

”Oppia olemaan toisten kanssa ja toimimaan yhdessä, se vuorovaikutus on tärkeätä.”

”Lära sig att vara tillsammans med andra/fungera i grupp, växelverkan är det viktigaste.”

”Oppii miten tulla toimeen, ollaan yhdessä kivalla tavalla. Oppia jakamaan.”

”Lära sig att komma överens med andra, vara tillsammans på ett trevligt sätt. Lära sig att dela med sig.”

”Sosiaaliset taidot, kaikki muu on plussaa. Sosiaalisuus on tärkeintä päiväkodissa, eikä sekään tule itsestään laittamalla lapset pihalle keskenään ja sitten se vaan tapahtuisi.”

”De sociala färdigheterna, de andra kommer på köpet. Det sociala är det viktigaste i daghemmet, och inte kommer det heller av sig själv med att sätta en grupp med barn tillsammans på gården.”

”Mitään ei pitäisi varsinaisesti opettaa, ehkä korkeintaan auttaa itsenäistymisessä (syöminen, pukeminen, kuivaksi opettelu jne.).”

”Inget borde läras, utan mer hjälpa barnet att bli självständigare (ätande, klä på, bli torr osv.).”

De ansåg att daghemmet erbjuder en miljö där det är lättare att öva de sociala färdigheterna i och med att det uppstår naturligt situationer där färdigheterna kan övas. Enligt föräldrarna är det viktigt att barnet lär sig att beakta och komma överens med andra, dela med sig och hur det är att tillhöra en grupp. Föräldrarna hoppades på att barnen även skulle få lära sig de olika känslorna, hur det känns och hur man på ett adekvat sätt kan visa känslor och lösa situationer där känslor uppstår. De uttryckte till och med att allt det andra är överlopps och kommer med tiden. En av föräldrarna uttalade daghem-

mets uppgift som att handleda barnet till att utvecklas och att utmana barnet att ta nya utmaningar för att bli mer självständigt.

5.1.4 **Samarbete och växelverkan**

Föräldrarna som deltog i studien var väldigt öppna för ett ömsesidigt samarbete men man kunde ändå tydligt avläsa en underliggande uppfattning om personalen som experter och därmed överordnade i samarbetsförhållande, men trots allt på ett gott sätt.

”Huomioidaan lasten omat tarpeet.”

”Man beaktar barnets individella behov.”

”Puhutaan myös tosi pienistä asioista, esim. Villeltä puuttuu villasukat.”

”Man talar även om väldigt små saker, som t.ex. Ville saknar yllesockor.”

”Voidaan avoimesti keskustella huolista, ollaan joustavia molempiin suuntiin.”

”Man kan öppet tala/diskutera om bekymmer, man är flexibel mot båda hållen.”

”Voi kysyä kasvatukseenneuvoja.”

”Kan fråga om fostran.”

Föräldrarna anser det viktigt att ha ett ömsesidigt förhållande till personalen på daghemmet, att man kan fråga om allt gällande barnet, t.ex. att man kan fråga om saker som händer hemma och på daghemmet. Att föräldrarna kan få stöd i svåra situationer och råd till situationer som utspelas hemma. De talar mycket om vårdarna som experter på barnets fostran och anser det vara bra. Visst anser de att det även är viktigt att vårdarna lyssnar på föräldrarna då t.ex. barnet börjar på daghemmet och då personalen inte ännu känner barnet och barnet kanske inte till fullo litar på vårdarna. De poängterar ändå att i många fall ser personalen barnet på ett annat sätt och man kan till och med som förälder få tröst över att barnet ifråga t.ex. inte beter sig lika på daghemmet som hemma.

5.2 Jämförelse till styrdokument

Föräldrarna som deltog i fokusgruppintervjuen var väldigt nyblivna mammor vilka för ett drygt år sedan satte sitt barn på dagvård. De hade ingen kännedom om styrdokument, Lagen och förordningen om barndagvård (36/1973) och Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005). En av föräldrarna hade läst daghemmets egna Plan för småbarnsfostran från daghemmets hemsida innan hon gjort beslutet att anlita daghemmet i frågan. Trots detta kunde man ändå hitta fler likheter mellan föräldrarnas tankar om småbarnsfostran än olikheter. I studien har jag koncentrerat mig på att hitta likheter och olikheter gällande målet, innehållet och praxisen.

5.2.1 Målet med småbarnsfostran

När man tittar på det i Lagen om barndagvård (36/1973) beskrivna målet kan man hitta vissa bärande element vilka även föräldrarna lyfte fram. Föräldrarna ansåg att det var viktigt för barnet att skapa trygga och varma människorelationer t.ex. till personalen på daghemmet. Dessutom uppskattade föräldrarna en mångsidig verksamhet som skulle utveckla barnets färdigheter, de ansåg även att den sociala och emotionella fostran av barnet var viktigt. Föräldrarna poängterade även beaktande av barnets individuella behov då man planerar barnets småbarnsfostran.

”Dagvården skall för sin del erbjuda barnet fortgående, trygga och varma människorelationer, en verksamhet som på ett mångsidigt sätt stöder barnets utveckling samt med tanke på barnets utgångssituation gynnsam uppväxtmiljö.”(Lagen om barndagvård 36/1973, § 2a stycke 2)

”Se on rikkaus lapsille että on muita aikuissuhteita kun omat vanhemmat.”

”Det är en rikedom för barnen att ha andra människorelationer än bara sina föräldrar.”

”Monipuolinen toiminta joka kehittää lasta ja perustuu sen kehitystarpeisiin.”

”En mångsidig verksamhet som utvecklar barnet och grundar sig på barnets utvecklingsbehov.”

När man tittar på de uppställda fostringsprinciperna i Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) kan man se en oförståelig likhet till föräldrarnas förväntningar. I grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) presenteras följande fostringsprinciper som styrande för uppläggningsen av småbarnsfostran:

- 1) att främja barnets välbefinnande,
- 2) att stärka beteendeformer och verksamhetssätt som beaktar andra personer och
- 3) att stegvis öka barnets självständighet.

”Tärkeätä että lapsi tuntee itsensä turvalliseksi ja voi hyvin päiväkodissakin, että lapsi haluaa joka päivä mennä päiväkotiin.”

”Det är viktigt att barnet känner sig tryggt och mår bra även på daghemmet, att barnet vill åka till daghemmet varje dag”.

”Päiväkodissa opitaan miten ollaan ryhmässä. Siellä opitaan jakamista, huomioon ottamista sekä ylipäättänsä ryhmässä olemista. Niitä asioita jotka on hankala harjoitella kotona kun kyseessä esim. perheen ainoa lapsi.”

”I daghemmet lär man sig hur man är i grupp. Man lär sig att dela med sig, ta i beaktan andra och överhuvudtaget att vara i en grupp. De är saker som är svårt att öva hemma, i allafall i familjer med bara ett barn”.

”Mitään ei tulisi varsinaisesti opettaa lapsille, ehkä enemmän auttaa niitä itsenäistymisessään.”

”Inget borde egentligen läras ut till barnet, man borde mer hjälpa dem att bli självständiga.”

Föräldrarna beskriver målet med småbarnsfostran som välmående och trygga barn som beaktar andra och utvecklas till mer självständiga individer. I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) uppräknar man de tre bärande fostringsprinciperna till att främja personligt välbefinnande, att stärka beteendeformer och verksamhetssätt som beaktar andra personer och att stegvis öka barnets självständighet. Främjande av barnets välbefinnande sker främst genom beaktande av varje barns individualitet och individuella behov då man planerar barnets småbarnsfostran, något som föräldrarna många gånger tog upp under intervjuens gång. Genom att stärka beteendeformer och verksamhetssätt som beaktar andra vill man lära barnet att beakta och bry sig om andra personer, något som ansågs vara svårt att öva i familjer med endast ett barn. När man talar om att öka barnets självständighet, vill man hjälp barnet att enligt sina egna förutsättningar ta hand om sig själv. Även detta var något som föräldrarna ansåg vara viktigt trots att de inte talade för undervisning av barn, utan poängterade barnets behov av att få vara barn. Det bärande

syftet inom småbarnsfostran är att främja barnets välbefinnande. När barnet mår bra har det de bästa möjliga förutsättningarna att växa, lära sig och utvecklas. Detta sker främst genom att trygga barnets grundbehov och skapa trygga och varaktiga förhållanden till barnet, dess föräldrar och personalen på daghemmet. Man kan ju kort och koncist dra den slutsatsen att målet med småbarnsfostran är ganska så entydigt och uppfattas lika av båda parterna.

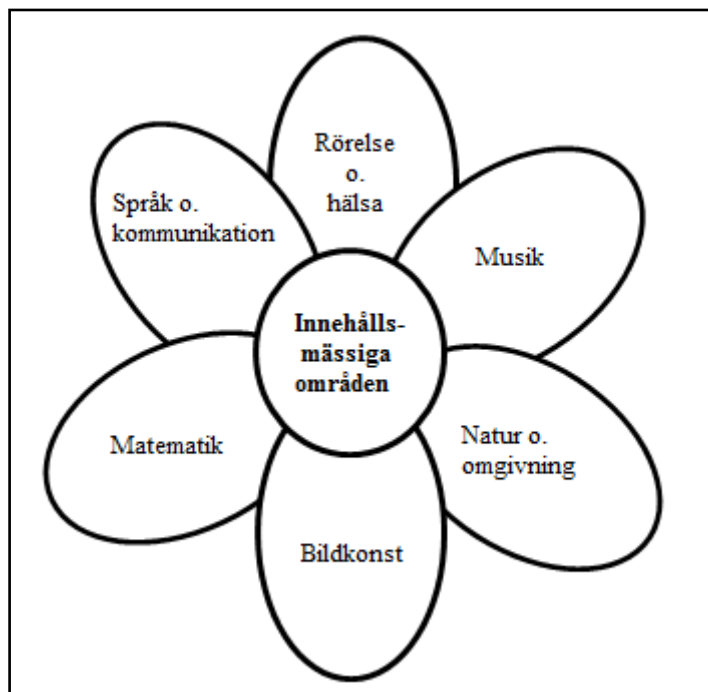
5.2.2 Innehållet i småbarnsfostran

Den finska småbarnsfostrans innehåll kännetecknas som en tredelad helhet av vård, fostran och undervisning, där verksamheten är planlagd och målinriktad samt sker i växelverkan. Även barnets självständiga lek värdesätts. Föräldrarna ansåg att vården och fostran utgjorde viktiga delar men de förhöll sig en aning skeptiska till undervisningen. De ansåg att undervisning och allt ”lärande av barn” hör till skolvärlden och daghemmen bör mer värdesättas och ges mer tid för barnets lek.

”Lapsi tulisi saada olla lapsi, leikkiä ja olla huoleton.”

”Barnet borde få vara barn, leka och inte bekymra sig.”

Föräldrarna ansåg att verksamheten bör innehålla mångsidiga aktiviteter utifrån ett verksamhetsperspektiv, där barnen kunde konkret vara delaktiga. Föräldrarna uppskattade konkreta verksamheter i form av utevistelse, skogutfärder, skapande verksamhet, lek och språkliga stunder. I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) namnges dessa som innehållsmässiga områden (se figur 11), vilka ligger till grunden för den planerade verksamheten på daghem.

Figur 10. Småbarnsfostrans innehållsmässiga områden.

Även dessa innehållsmässiga områden kan man se i föräldrarnas intervjuer trots att de inte namnger dem som det. Föräldrarna värdesatte utevistelse och skogsutfärder, vilket konkret kan ses som natur och omgivning men även rörelse och hälsa. De talade också om betydelsen av hälsosam mat och tillräckligt med dagssömn vilket kan förknippas med hälsobegreppet. Språket och kommunikationen kommer fram i den dagliga växelverkan såväl mellan personalen och barnen men även barnen sinsemellan samt de språkliga stunder som ordnas i form av sagoläsning, sångstunder samt rim och ramsor, då även musiken är starkt framme. Dessutom värdesatte föräldrarna högt all form av pyssel i och med att det anses vara ”jobbigt” att ordna hemma och sällsynt nuförtiden. Av dessa innehållsmässiga områden var det enbart matematiken som inte konkret nämndes av föräldrarna under intervjuen gällande småbarnsfostrans innehåll men även detta område finns inbakat i många av de uppräknade verksamheterna, barn älskar att räkna allting.

Föräldrarna talade även mycket om personalens beaktande av barnets individuella utmaningar samt stöd och handledning i utmanande situationer. I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) kan man se följande utdrag gällande beaktande av barnets individualitet och individuella behov:

”Barnets personliga välbefinnande stärks när dess individualitet beaktas. När barnets välbefinnande stärks på ett personligt plan skapas en grund för varje enskilt barn att fungera och utvecklas enligt individuella förutsättningar.” (STAKES 2005 s.18)

”Syftet med en plan för varje enskilt barn är att beakta barnets individualitet och föräldrarnas åsikter och uppfattning när verksamheten läggs upp ... En individuell plan för småbarnsfostran görs upp i samråd med föräldrarna för varje barn som erbjuds dagvård ... Barnets erfarenheter, aktuella behov och framtida utsikter beaktas i planen liksom barnets intressen, barnets starka sidor och de individuella behov av stöd och vägledning som barnet har.” (STAKES 2005 s.37-38)

Föräldrarna ansåg att beaktande av barnets känslighet, utmaningar och utvecklingsbehov var saker som ansågs viktiga och till vilka personalen behöver tid för, vilket idag inte alltid är möjligt. Ett barn kan behöva fann varje dag medan ett annat inte alls vill bli berörd, båda barnens behov är ändå lika viktiga och bör beaktas. De flesta föräldrarna ifrågasatte personalens möjligheter att beakta barnens individuella behov, då grupperna är stora och det kan finnas flera barn i gruppen med särskilda behov. Man kan då dra slutsatsen att idé är väldigt fin men går den i verkligheten att förverkliga, något som föräldrarna ansåg att är för tillfället småbarnsfostrans utmaning. Man har bra saker uppskrivna men resurserna till dess förverkligande ligger inte på samma nivå.

5.2.3 Föräldrarnas roll

Samarbete med föräldrarna utgör en viktig del av arbetet med barn. I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) beskriver man samarbete mellan vårdnadshavare och personal som en fostringsgemenskap. Målet med fostringsgemenskapen är att föräldrarna och personalen medvetet tillsammans binder sig till att stöda barnets uppväxt, utveckling och inläring.

”Föräldrarna skall ha en möjlighet att inverka på innehållet i planen och att tillsammans med andra föräldrar delta i utvärderingen av den ... Planen skall tillämpas på ett praktiskt plan och föräldrarna och hela personalen skall känna till dess innehåll och grunder ... Småbarnsfostran och dess konkreta innehåll för varje enskilt barn utformas gemensamt av personalen och föräldrarna när barnets vård inleds.” (STAKES 2005 s.37)

Samarbetet med föräldrarna inleds då barnets vård börjar och en plan för småbarnsfostran görs upp. Planen skall därmed fungera som ett stöd för diskussionen gällande barnets vård och fostran som sker på daghemmet. Under denna diskussion är det viktigt att tillfället bygger på principer som lyssnande, respekterande, tillit och ömsesidig dialog.

Föräldrarna talade även mycket om samarbetet betydelse och de räknade upp ganska så långt samma faktorer som bidragande till ett fungerade samarbete. Föräldrarna ansåg att de bör förutom respekt finnas ärlighet och öppenhet, att man inte döljer varandra saker och att ingen sak är för liten eller obetydlig för att ta till tals. Föräldrarna poängterade även atmosfärens betydelse på dagvårdsenheten och personalens ömsesidiga samarbete, något som inte alls nämndes i Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005).

5.3 Kvalitativ dagvård ur ett föräldraperspektiv

Kvalitet är ett begrepp som mycket kom fram i diskussionen med föräldrarna. Föräldrarna ansåg att begreppet kvalitet är starkt kopplat till barnens erfarenheter, arbetsgemenskapen samt samarbete såväl mellan personal och förälder som inom arbetsgemenskapen. Barnets erfarenheter i form av deras delaktighet och växelverkan med vuxna samt trygghetskänsla anses som användbara mätare på kvalitativ dagvård. De flesta av föräldrarna är övertygande om att ett barn skulle visa och känna ångest eller ovilja att åka till daghemmet om vården på daghemmet vore dålig. Föräldrarna värderar även dagvårdens kvalitet utifrån deras relation till personalen och stämningen som råder på dagvårdsenheten.

Föräldrarna diskuterade kvalitetsfrågan allra livligast och man märkte en ökad frustration till det rådande systemet. De första förändringarna som föräldrarna ansåg att borde ske för att utveckla en kvalitativ dagvård är mer av strukturell art. Det som föräldrarna ansåg som mest oroväckande är det fortfarande växande daghemsenheterna och gruppstorlekarna medan personalmängden och dess engagemang är motsvarandevis avtagande. I förordningen från 1973 beskriver man personalmängden:

”I vård- och uppfostringsuppgifter i ett daghem skall finnas minst en person med stadgad yrkesmässig behörighet som avses i 4 eller 5 § förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/92) för varje grupp om högst sju barn som har fyllt tre år och är i heldagsvård. I daghem skall i vård- och uppfostringsuppgifter likaså för varje grupp om högst fyra barn under tre år finnas minst en person med ovan stadgad yrkesmässig behörighet.” (Förordning om barndagvård (239/1973) 6§1mom.)

Och dess behörighet:

”I vård- och uppfostringsuppgifter i ett daghem skall åtminstone var tredje person ha stadgad yrkesmässig behörighet som avses i 4 § förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården och övriga personer i vård- och uppfostringsuppgifter stadgad yrkesmässig behörighet som avses i 5 §.” (Förordning om barndagvård (239/1973) 6§4mom.)

Detta betyder konkret att för varje person som har yrkesmässig behörighet kan man vårda sju barn som fyllt tre år eller fyra barn som är under tre år. Till all förvåning så finns det ändå i förordningen ett kryphål i och med dess femte och sjätte moment:

”Kommunen kan göra undantag från de relationstal som nämns i 1 och 2 mom. om de genomsnittliga vårddagarna för barnen fortlöpande är betydligt färre än verksamhetsdagarna. Undantaget kan göras så att det annat än kortvarigt inte vårdas fler barn samtidigt än vad det totala relationstalet förutsätter. (21.12.2006/1345). Dessutom kan tillfälliga och kortvariga undantag göras från de relationstal som anges i 1 och 2 mom. när vårdtiden för ett barn förlängs på det sätt som avses i 2 § 3 mom. (19.6.2008/442).” (Förordning om barndagvård (239/1973) 6§5o.6mom.)

Tyvärr använder man inom dagvården dessa moment hänsynslöst till sin nytta. Stora grupper och därmed för små utrymmen tär även direkt på personalen och dess ork då man har svårt att genomföra sin planerade verksamhet. Enligt studiens föräldrar hade personalens engagemang och varaktighet en stor betydelse på dagvårdens kvalitet. Man ville att barnen skulle ha varaktiga och trygga förhållanden till personalen på daghemmet. Denna trygghet äventyras med ständiga personalombyten som leder konkret till en obehaglig stämning på daghemmet.

Det diskuterades även vilka förändringar som borde ske för att höja kvaliteten på dagvården med tanke på den nya dagvårdslagen som för tillfället får mycket uppmärksamhet i media. Föräldrarna var väldigt eniga över att resurserna till dagvården är minimala och ger inte kommunerna en chans till att erbjuda kvalitativ dagvård. De växande gruppstorlekarna och personalens dimensionering är väldigt oroväckande. För tillfället anser föräldrarna att fostrarna på daghemmet inte har möjlighet att utföra sitt arbete såsom det borde, mest oroväckande är personalens brist på tid att leka med barnen och möjligheten att beakta mängden med olika barn. Föräldrarna anser att såsom det är ordnat idag så är barnpassning det som erbjuds familjerna. Det diskuterades även väldigt mycket personalens varaktighet, arbetserfarenhet, utbildning och arbetsmotivation som

faktorer som borde tas mer i beaktande. Föräldrarna förstår problematiken att hitta engagerad och kompetent personal då arbetet inte värdesätts och lönen är på en låg nivå.

Marjatta Kalliala (2012) menar att det är barnens erfarenheter som i sista hand definierar om dagvården kan anses vara kvalitativ eller ej. I och med förflyttande av dagvården under undervisnings och kulturministeriets administration har man även i Finland börjat mer ta i beaktan barnets erfarenheter. Tidigare har dagvårdssystemet uppbyggts och utvecklats främst för att uppfylla föräldrarnas behov. Det skulle vara på tiden att börja ta i beaktande även barnet. Förändringen kommer inte att ske smärtfritt, då det behövs förändringar på många plan. Inom dagvården idag är det varken atmosfären eller ramfaktorerna som uppmuntrar till att utföra ett gott arbete. (Kalliala 2012 s.9-11)

5.3.1 Kundförnöjsamhet

En av frågorna som ställdes föräldrarna berörde deras förnöjsamhet gällande småbarnsfostran på dagvårdsenheten där deras barn vårdas för tillfället.

”En voisi ajatellakaan vieväni lasta muualle hoitoon, en suostuisi kun kaikki täällä on niin hyvin”

”Jag kan inte ens tänka mig något annat, då allt här är så bra”

”Olin oikeasti ihan paniikissa kun piti jättää oma lapsi jollekin toiselle hoitoon”

”Jag var på riktigt helt i panik då jag skulle lämna mitt barn på dagvård”

En stor del av föräldrarna medgav att det känt sig väldigt olyckliga vid barnets dagvårdsstart. Två av föräldrarna uttryckte till och med att de tänkt väldigt obehagliga tankar och till och med fruktat det allra värsta. Denna känsla och rädsla påvisade sig då onödig då föräldrarna gavs möjligheten till att bekanta sig med dagvårdsenheten i två veckors tid. Under den första veckan hade föräldrarna möjlighet att tillsammans med barnet bekanta sig med enheten, barnen och personalen där, så att de kunde stöda barnet under följande vecka då det blev barnets tur att öva sig att lita på vårdarna och klara sig en tid utan sina föräldrar. Föräldrarna ansåg att periodens längd var tillräckligt lång för att på riktigt övertyga föräldrarna att de valt just den rätta vårdplatsen för sitt barn och kommit själv över tankarna om att vara dålig mamma då man lämnar sitt barn på dag-

vård. Föräldrarna poängterade samarbete och växelverkans betydelse mellan föräldrar och personal just under denna period, det är ju då man lägger grunden för det kommande samarbetet. Föräldrarna kände sig som det kunde fråga nästan vad som helst av personalen och att de under alla dessa dagar kände sig välkomna. Under dessa två veckor hade föräldrarna även möjlighet att väldigt nära observera stämningen och samarbete mellan personalen på enheten.

”Ei vaan duunipaikka”

”De är inte bara på jobb”

”Ilmapiiri sanoo kaiken”

”Stämningen på enheten säger allt”

Föräldrarna ansåg även att barnets erfarenheter och reaktion när de hämtas till daghemmet berättar om kvaliteten. Barnets längtan efter daghemmets personal och redan det att barnet accepterar famn och tröst av personalen är tydliga tecken på daghemmets betydelse i barnets liv.

”Kun näkee hoitajan lapsen seurassa, heidän vuorovaikutusta hymyn saattelemana... silloin tietää että täällä tehdään työtä sydäimestä”

”När man ser personalen med barnen, deras växelverkan i form av ett leende på båndas läppar... då vet man att jobbet här görs från hjärtat. ”

”Täällä oikeasti välitetään lapsista”

”Man bryr sig om barnen på riktigt.”

Daghemmets utrymmen diskuterades även livligt under tillfället. Föräldrarna ansåg att daghemmets utrymmen är väldigt hemtrevliga och fullt ut planerade ur ett barnperspektiv. Man har tagit det bästa ur ”anstalt” och ”hem” och gjort det till en trygg plats för barnen. Redan då föräldrarna kom och titta på enheten var de övertygade om att vården här är bra.

6 PLANEN FÖR SMÅBARNSFOSTRAN

I kapitlet presenteras planens kontext, masterarbetet som en del av ett fortsatt utvecklingsarbete och själva planen.

6.1 Planens kontext

Daghemmet är ett privat tvåspråkigt daghem som erbjuder heltidsvård vardagar men även vid behov skiftesvård. Detta betyder konkret att daghemmet skräddarsyr ett vårdavtal med familjen enligt familjens behov. Vi på daghemmet vill se familjen och barnet som kunder vilkas behov vi vill tillfredsställa på bästa möjliga sätt.

Daghemmet erbjuder barnet:

- en tvåspråkig verksamhetsmiljö,
- en liten barngrupp,
- hemliknande utrymmen och
- en naturnärhet.

Daghemmets centrala värden är tvåspråkighet, tid och barncentrering. Daghemmet erbjuder barnen en tvåspråkig verksamhetsmiljö där barnen kan lära sig känna varandra även över språkgränserna och bekanta sig med det andra inhemska språket på ett roligt sätt. Personalen på daghemmet är engagerade i sitt arbete samt värdesätter barnens lek och nyfikenhet genom att ge barnen tid att uttrycka sig och sina intressen. På daghemmet värdesätts även barnets lek, att leka med barnen är även en av personalens arbetsuppgift! Barncentreringen kommer fram genom att verksamheten utgår från barnens intressen samt utvecklingsbehov och inläringen sker främst genom leken tillsammans med andra.

6.2 Masterarbetet som en del av ett fortsatt utvecklingsarbete

Masterarbetet fungerar som en grund för det fortsatta utvecklingsarbetet, genom att erbjuda ett teoretisk botten på vilket daghemmets plan för småbarnsfostran är uppbyggd. Den teoretiska referensramen, vilken bestod av riktlinjer gällande dagvården och små-

barnsfostran men även av den socialekologiska teorin om de olika miljöernas betydelse på det enskilda barnet, utgjorde en nödvändig grund för det kommande utvecklingsarbetet. Den socialekologiska teorin påvisar i sig hur överordnade system påverka barnets konkreta vardag på daghemmet och bekräftar tanken om att såväl samhället, föräldrarna som personalen på daghemmet bör ha liknande fostringsprinciper, -värden och – mål för att det enskilda barnets utveckling skall ske på det bästa möjliga sätt. Den teoretiska referensramen framgår i planen som samhällets synpunkter på ordnandet av småbarnsfostran som borde ligga i ryggsäcken på personalen på ett daghem. Tidigare forskning och den empiriska undersökningen medför planen konkreta tyngdpunktsområden ur ett föräldraperspektiv och ger personalen idéer om vad som bör prioriteras men även väcka till diskussion med föräldrarna delområden som kanske inte värdesätts av föräldrarna av olika skäl. Det är trots allt inte möjligt att åsidosätta något delområde som fastställts i styrdokumentet, enbart för att föräldrarna inte uppskattar det. I dessa fall är det frågan om att personalen bör påvisa åt föräldrarna den konkreta betydelsen för barnet utifrån dessa delområden. Jag vågar påstå att många delområden inte värdesätts av föräldrarna på grund av att de inte vet vad man konkret vill erbjuda barnet med verksamheten.

Personalen på daghemmet men även föräldrarna kommer att ha möjlighet att bekanta sig med masterarbetet, för att kunna få tankar om hur mångfaldigt fält dagvården och småbarnsfostran utspelar sig på. Arbetet har även för mig fungerat som en tankeställare, vilket bidragit med nya synpunkter och idéer hur man kunde utföra det dagliga arbetet på ett annat sätt och påminner mig om varför jag valt detta yrke.

6.3 Planen

Daghemmets plan för småbarnsfostran bygger på den landsomfattande planen för småbarnsfostran, Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) och resultaten som uppkommit i studien. Planens struktur är en aning annorlunda i och med att utgångspunkten är en annan än den som använts i det landsomfattande dokumentet. Daghemmet är en privat serviceproducent som vill se sina familjer som kunder och erbjuda dem den service som motsvarar deras behov på bästa möjliga sätt.

6.3.1 Värdegrund och vision för småbarnsfostran

Vi vill erbjuda barnet en stimulerande daghemsmiljö, där barns nyfikenhet, initiativförmåga och intressen beaktas i den dagliga verksamheten. En förfrågning till daghemmets föräldrar gjordes för att ta familjerna i beaktande när denna plan utvecklades.

Målet med småbarnsfostran är att:

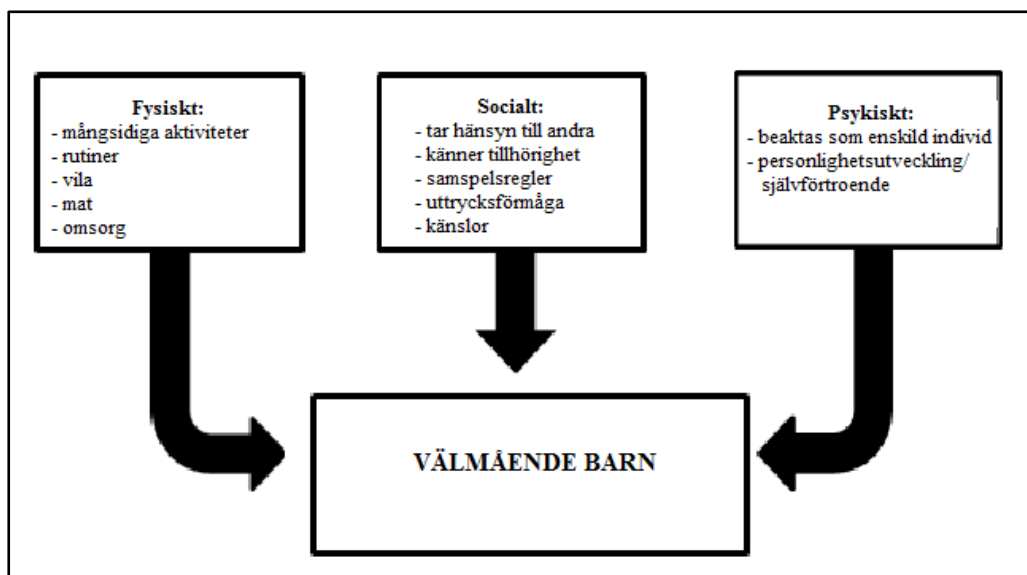
- Erbjud barnet en gynnsam uppväxtmiljö med en mångsidig verksamhet.
- Stöda föräldrarna i deras fostringsarbete och tillsammans med familjen bidra till en balanserad utveckling av barnets personlighet.
- Erbjud barnet fortgående, trygga och varma människorelationer. (Lagen om barndagvård 36/1973)

Barnet och barndomen värdesätts inom småbarnsfostran, vilket innebär att vi vill beskydda barnets barndomstid och stöda barnet i sin utveckling som människa (Stakes 2005 s.18).

Som personal skall vi:

- *Främja barnets välbefinnande*, genom att erbjuda barnet vård och omsorg som motsvarar barnets individuella behov. Välmående barn har de bästa förutsättningarna att lära sig, växa och utvecklas till självständiga individer.
- *Stärka beteendeformer och verksamhetssätt som beaktar andra*, genom att redan vid ett tidigt skede lära barnet att beakta andra personer och tillta sig handlingsmönster som tar hänsyn till andra. Föräldrarna betonar daghemmets roll som barnets sociala fostrare.
- *Stegvis öka barnets självständighet*, genom att som personal på daghemmet handleda barnet i sin tillväxtprocess. (Stakes 2005 s.18)

För föräldrarna är det viktigt att barnen skall känna sig trygga och må bra även på daghemmet. Småbarnsfostran skall därmed utveckla barnet både fysiskt, psykiskt och socialt enligt föräldrarna. Nedan i figuren illustreras föräldrarnas mål för småbarnsfostran:

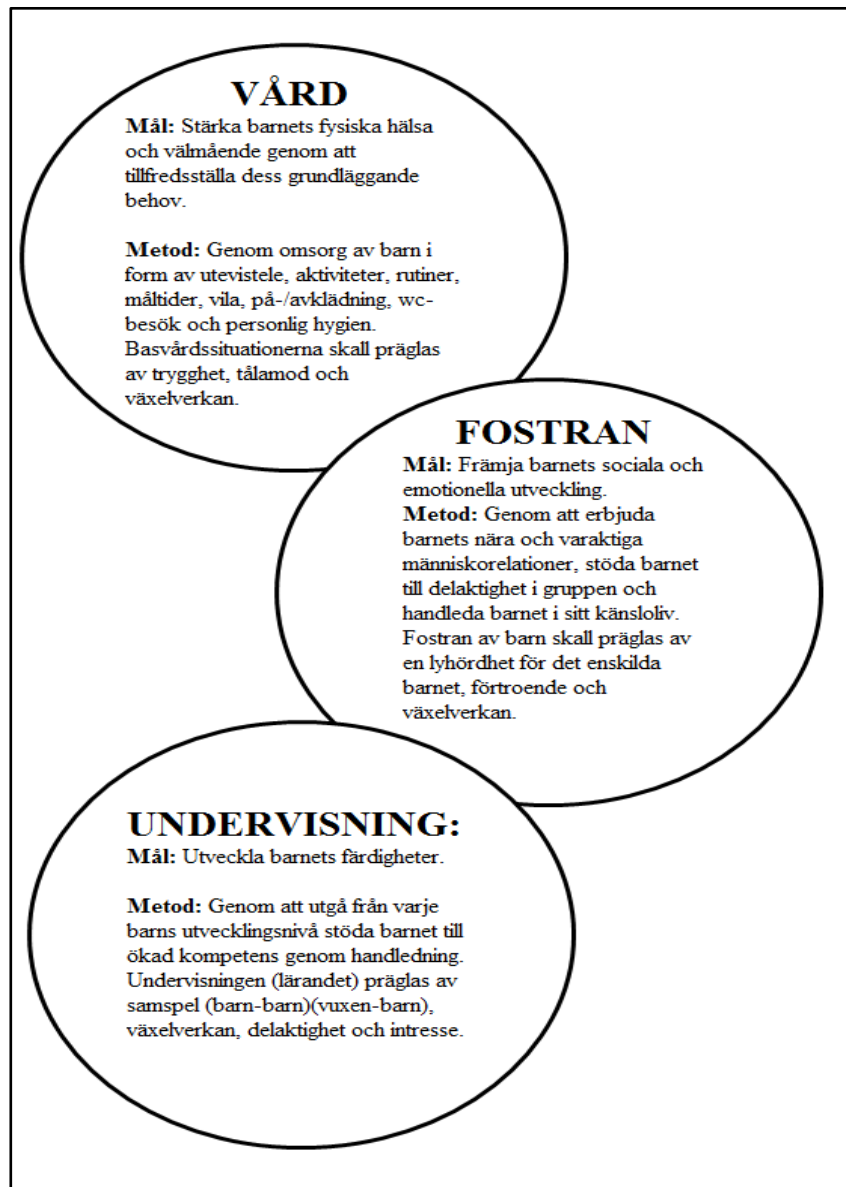

Figur 11. Småbarnsfostran ur ett föräldraperspektiv.

Växelverkan och samspelet på daghemmet mellan de olika parterna kännetecknas av tillit, respekt, öppenhet och förtroende. Samarbetet mellan hemmet och daghemmet beskrivs som en fostringsgemenskap, där föräldrarna tillhandahåller specifik kunskap om deras barn och personalen bidrar med sitt yrkesmässiga kunnande. (Stakes 2005 s. 36) Växelverkan underlättas då vi har gemensamma normer och värderingar gällande verksamheten. Personalen är öppen för barnens och föräldrarnas synpunkter och ger dem möjligheter till delaktighet. Värdegrunden utgår från gemensamma diskussioner mellan personalen och föräldrarna och ligger som grund till planeringen av verksamheten.

6.3.2 Vad är småbarnsfostran?

En kvalitativ småbarnsfostran beaktar barnets grundläggande behov och utvecklingsstadier. Man tar i beaktan barnens intresseområden och idéer samt drar nytta av dem i planeringen av verksamheten. Målet med småbarnsfostran är att främja barns välbefinnande genom att tillfredsställa deras grundläggande behov, beakta deras individualitet och erbjuda dem en verksamhet som utvecklar deras färdigheter. Småbarnsfostran består av en tredelad helhet, där vård, fostran och undervisning är ständigt närvarande (Stakes 2005 s. 19-20).

Figur12. Småbarnsfostrans tre delar.

6.3.3 Småbarnsfostran i daghemmet

Verksamheten är mångsidig och uppbyggd av olika verksamhetsformer i form av språk, rörelse, musik, natur, skapande och matematik. Barnets lek utgör även en stor del av barnets vård dag. De dagliga rutinerna är även viktiga för att skapa barnet en känsla av trygghet.

Daghemmets verksamhet bygger på teorin om att barn lär sig i socialt samspel med andra barn och vuxna. Barn i olika ålder kan därmed lära sig även mycket av varandra och fungera som en drivkraft till att lära sig en ny färdighet. Därmed har daghemmet

enbart en syskongrupp för barn i åldern 1-5 år där barnen kan lära sig färdigheter av andra barn i olika ålder.

”Det ett barn utför idag tillsammans med andra, klarar barnet av på egen hand imorgon”

-Vygotskij-

En trygg inlärningsmiljö ger barnet förutsättningar att växa, utvecklas och lära sig. Miljön skall möjliggöra barnets utforskande och stimulera dess nyfikenhet och medfödda vilja att uppleva och uttrycka sig. Barnets behöver såväl vård och omsorg som aktiviteter och deltagande för att få erfarenheter som utvecklar dess färdigheter. Det är viktigt som personal på daghemmet att aktivt reflektera över sitt eget handlande och vara mån om att ge barnen möjligheter till delaktighet.

Språket

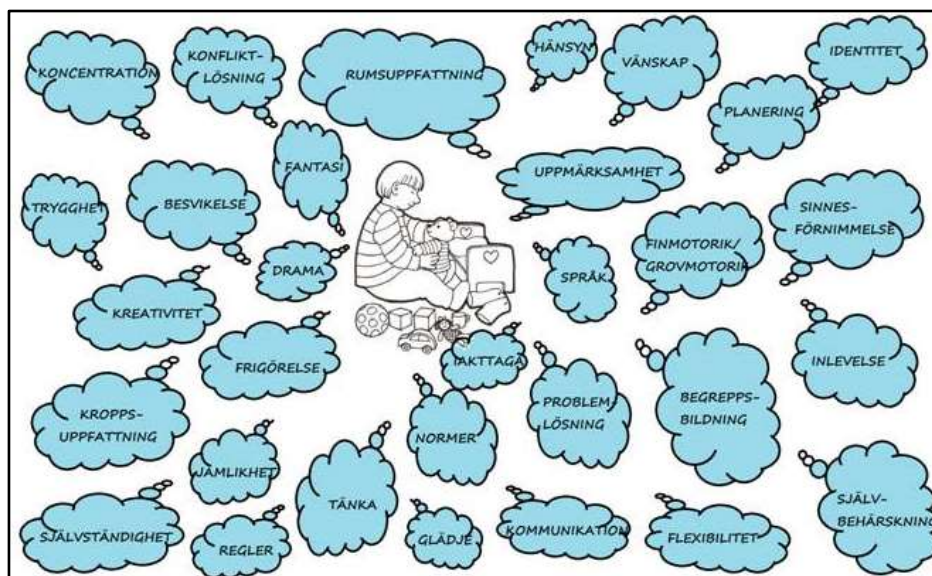
I samband med verksamheten på daghemmet och de dagliga rutinerna lär sig barnet ett språk. Barnets egna erfarenheter och barnets lek har en betydande roll i barnets språkinläring. Leken formas med hjälp av språket och barnet lär sig att använda språket i lek-situationer. Barnet har även en naturlig tendens att leka med språket, genom ramsor och skapandet av nonsensord. Barn tycker även om sagor och lyssnandet till sagor utvecklar barnets förmåga att lyssna, uppfatta och använda sig av språket.(Stakes 2005 s.23-24)

Språket har en betydande roll i vår verksamhet, men även en annorlunda roll än på ett enspråkigt daghem. Vi vill nämligen ge barnen en möjlighet att bekanta sig redan i ett tidigt skede med det andra inhemska språket. Barnen får dagligen tid och rum att på ett månsidigt sätt använda och vidareutveckla sina språkliga färdigheter. Vi stöder barnets språkutveckling genom att samtala, läsa sagor samt rim och ramsor, leka lekar och spela spel. Den ledda verksamheten sker mycket i form av s.k. smågruppsverksamhet där språket är antingen svenska eller finska beroende på barnets modersmål. Vi samtalar med barnet alltid på dess modersmål. Under den fria verksamheten och leken har barnet möjlighet att välja sitt språk och bekanta sig med barn med ett annat modersmål. Många av barnen kommer från tvåspråkiga familjer där båda språken är redan jämställda i familjen.

Leken

Leken är barnets arbete, genom att leka lär sig barnet. Personalens uppgift på daghemmet är därmed att ge barnets lek tid, rum och redskap. Som personal är det även viktigt att observera leken för att få kännedom om barnets individualitet men även dess utvecklingsbehov. Leken berättar mycket om barnet. Leken utvecklar barnets språkliga och fysiska färdigheter och hjälper det att gestalta sin omgivning. I leken utvecklas barnets förmåga att lösa problem, dess fantasi och sociala kompetens. Barnet behöver erfarenheter av olika slags lekar; såsom regel-, fantasi-, bygg- och rollekar samt olika konstellationer av lek (ensam-, bredvid- och grupplek). Vuxna deltar i och stöder barnens lek. I leken observerar vi vuxna hur barnet utvecklas. (Stakes 2005 s.25-26)

I bilden nedan kan man se vad allt leken lär barnet:

Figur 13. Leken lär barnet.

Innehållsmässiga inriktningar

Verksamhetens innehåll bygger på den helhet som inriktningarna nedan bildar. Vi vill understryka att syftet med dessa inriktningar inte är att barnet skall studera innehållet inom dessa ämnesområden. Barnen får ta del av dessa inriktningar så att det så småningom tillägnar sig färdigheter som hjälper dem att förstå och uppleva sin omvärld. (Stakes 2005 s.20)

Matematisk inriktning

Barnet kommer dagligen i kontakt med olika matematiska begrepp och problemlösningssituationer. Vardagliga händelser såsom matsituationer och påklädning är naturliga situationer där man kan räkna, klassificera och introducera olika matematiska begrepp. När barnet leker möter det matematiska problem. Spel och lekar stöder utvecklingen av matematiska förmågor.

Naturvetenskaplig inriktning

I naturen blir barnet bekant med olika växter, djur, årstider och väderleks-fenomen. Utflykterna till den närbelägna skogen erbjuder barnet upplevelser för dess olika sinnen; syn, känsel, smak, lukt och hörsel. Lek, sång och sagor utgör även en viktig del av dessa skogsutflykter. Det som barnet upplevt i naturen kan senare undersökas med hjälp av böcker och experiment. Olika naturmaterial används i vår skapande verksamhet. När barnet blir bekant med naturen blir den nära, trygg och viktig för barnet.

Historisk-samhällelig inriktning

Barnet får uppleva i form av olika teman och besök till historiska platser hurudant livet varit tidigare. Barnen har på detta sätt möjligheten att bekanta sig närmare med sina mor- eller farföräldrars t.ex. barndomstid och tillsammans studera den egna familjens och släktens livserfarenheter och – historia.

Estetisk inriktning

Den estetiska inriktningen innehåller så gott som allt barnet upplever. Barnet observerar, lyssnar, upplever och skapar saker dagligen. Därmed kan barnet bilda sig en individuell uppfattning om vad som är skönhet, harmoni, melodi, rytm, stil, spänning och glädje men också alla dess motsatser. Barnets egna värderingar, inställningar och synsätt börjar formas, vilket är starkt kopplat till varje barns egen självuppfattning och självkänsla.

Etisk inriktning

Barnet får i och med den etiska fostran lära sig att skilja mellan vad som är rätt och fel, gott och ont samt sant och falskt. Begrepp som rättvisa, ärlighet, accepterande av och respekt för olikheter övas i den dagliga växelverkan med vuxna och barn. Barnen får

även bekanta sig med känslornas mångfasetterade värld genom att ta del av Start och StegVis programmen som är utvecklade för att främja barns sociala färdigheter och emotionella kompetens samt motverka våld.

Religions- och åskådningsanknuten inriktning

Barnet får bekanta sig med de seder och traditioner som tillhör den religion eller kultur som står barnet nära eller som utgör en del av den finska/finlandssvenska kulturen. Daghemmet samarbetar med församlingen.

6.3.4 Dagvården inleds

För att ge barnet en trygg start i dagvården är det viktigt att man ger barnet tillsammans med föräldrarna tillräckligt med tid att bekanta sig med daghemmet innan dagvården inleds. Inom dagvården talar man oftast om en mjuklandning på daghemmet då det är meningen att de olika parterna, barnet, dess föräldrar och personalen lär sig känna varandra. En regelmässig tid för mjuklandningen är 1-2 veckor, beroende på barnet.

När vårdnadshavaren kontaktar daghemmet för första gången ges familjen information om den närmande dagisstarten. Vi strävar till att alla barn som börjar på daghemmet har möjlighet till en mjuklandning på daghemmet. Under mjuklandningen kommer barnet till daghemmet tillsammans med föräldern för att i passliga etapper bekanta sig med daghemmets rutiner och så småningom vara beredd för en separation från sina föräldrar.

Vårdnadshavarens roll under mjuklandningen:

- Första delen (t.ex. dag 1-3 eller hela första veckan); aktiv följeslagare, tolk, guide för barnet. Översätter och berättar för barnet vad som händer i gruppen och vad de vuxna säger och gör. Detta skapar trygghet hos barnet.
- Andra delen (t.ex. dag 4-5 eller hela andra veckan); tillbakadragen men närvarande så att barnet kan vid behov söka tröst och stöd av vårdnadshavaren.

Andra delen i mjuklandningen börjar den dag då barnet tar emot sin dagvårdsplats, dvs. betalar för dagvårdsplatsen, då är även försäkringarna i kraft och barnet på personalens ansvar. Under första delen är barnet på vårdnadshavarens ansvar och kan därmed inte lämnas på daghemmet.

I samband med mjuklandningen kommer man överens om uppgörandet av barnets individuella plan och kommande utvecklingssamtal samt lägger grunden till ett fungerande fostringsgemenskap.

Fostringsgemenskapen – föräldrarnas möjlighet till delaktighet

Fostringsgemenskap är ett begrepp som förkommer i Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) för att beskriva samarbete mellan dagvårdspersonal och föräldrar. Meningen med fostringsgemenskapen är att föräldrarna och personalen medvetet och tillsammans binder sig till att stöda barnets uppväxt, utveckling och inläring. En fungerande fostringsgemenskap bygger på principer som lyssnande, respekterande, tillit och dialog. I fostringsgemenskapen bidrar föräldrarna med sin kunskap om det enskilda barnet medan personalen stöder med sin yrkeskunskap föräldrarna. (Stakes 2005 s.36)

Då dagvården inleds läggs grunden till fostringsgemenskapen genom att barnets främsta vårdare i personalen följer med familjen genom mjuklandningen och inleder diskussionen med föräldrarna om barnets individuella plan för småbarnsfostran.

Barnets individuella plan för småbarnsfostran

I samband med att familjen bekantar sig med daghemmet kommer man överens om uppgörandet av barnets individuella plan och det kommande utvecklingssamtal. I planen uppställs mål för barnets individuella småbarnsfostran. Målet med planen är att beakta barnets individuella behov och föräldrarnas åsikter och uppfattning om barnets fostran. Planen utgör ett arbetsredskap för personalen för att bättre kunna beakta barnets individualitet. (Stakes 2005 s.37)

Det är vanligt att det första utvecklingssamtalet hålls ca 1-2 månader efter att barnets dagvård inletts. Barnets individuella plan följer med barnet och uppdateras regelbundet i samband med utvecklingssamtalen i början och slutet av verksamhetsåret, men även vid behov. Planen överlämnas vid bytet av dagvårdsplats eller senast då barnet börjar i förskolan.

Barn i behov av särskilt stöd

I småbarnsfostran kan barnet behöva stöd inom fysisk, kognitiv, emotionell eller social utveckling. Ett behov kan även uppstå på grund av en plötslig situation där barnets uppväxtförhållanden inte längre tryggar barnets hälsa, utveckling och välmående.

Vid bedömning av barnets stödbehov utgår man alltid ifrån en gemensam granskning av föräldrarnas och personalens iakttagelser. För att stöda bedömningen av stödbehovet skaffas vid behov ett sakkunnigutlåtande som är ändamålsenligt med tanke på barnet. Syftet är att man med hjälp av ett så tidigt stöd som möjligt kan förebygga att stödbehovet ökar eller kompliceras. (Stakes 2005 s.39)

6.3.5 Personalens roll i småbarnsfostran

Personalens uppgift är att skapa en god och tillitsfull relation till varje barn och dess föräldrar. Av personalen krävs det förutom öppenhet och medkänsla. För föräldrarna är det viktigt att barnet utvecklar sig en trygg och varm människorelation till personalen på daghemmet. Personalen ansvarar för uppbyggandet av ett fungerande samarbete mellan hemmet och daghemmet samt skapandet av möjligheter för föräldrarna att ta del av verksamheten. Personalen bör iaktta barnets utveckling och diskuterar med föräldrarna frågor i anslutning till barnets uppväxt, utveckling och inläring. Eventuella oroväckande saker bör genast tas upp till diskussion med föräldrarna och uppdateras i barnets individuella plan.

6.3.6 Utvärdering och utveckling av småbarnsfostran

På daghemmet ses familjen som kund och bidrar därmed till en annorlunda servicekultur där målet är att tillfredsställa familjens behov, vilket konkret bidrar till att familjen utgör en viktig del av verksamhetens planerare och utvärderare. Vi på daghemmet vill inte enbart ha välmående barn, utan välmående familjer. För att föräldrarna skall känna sig nöjda med servicen är det viktigt att de får vara en del av dess planering, utvärdering och utveckling.

Verksamhetsåret börjar med ett föräldramöte, där vi allmänt diskuterar förväntningar och idéer gentemot det kommande dagvårdsåret. På detta sätt vet vi som personal på enheten vad föräldrarna uppskattar och ifall det finns några gemensamma utmaningar som vi kunde koncentrera oss på t.ex. gällande barnens fostran. Utifrån detta föräldramöte utarbetas en verksamhetsplan för det kommande året. Efter föräldramötet fastslås även datum för uppgörandet av varje barns individuella planer för småbarnsfostran med föräldrarna. När verksamhetsåret närmar sig sitt slut fastslås åter ett möte då varje barns individuella plan utvärderas men även en utvärderingsblankett gällande verksamhetsåret utdelas, en s.k. kundförnöjsamhetsförfrågan. Resultatet från kundförnöjsamhetsförfrågan utgör en del av verksamhetsberättelsen som framställs utgående från dokumentationen som gjorts under det gångna verksamhetsåret. Kundförnöjsamhetsförfrågan fungerar även som en grund för utvecklandet av verksamheten för de kommande verksamhetsåren och föräldrarna kommer under årets första föräldramöte att få ta del verksamhetsberättelsen från året innan.

Utvärdering är nödvändigt för att skapa utveckling. Genom utvärdering synliggörs hur de uppställda målen uppnåtts och vilka svagheter och styrkor verksamheten har. En regelbunden dokumentation är ett måste för att kunna uppfölja och utvärdera en verksamhet. I utvärdering deltar såväl barnen, föräldrarna som personalen.

7 DISKUSSION

I kapitlet kommer studiens resultat att sammanfattas, tolkningar göras och slutsatser dras. Det kommer säkert att komma upp frågor som inte kunde besvaras och frågor som väckts i och med arbetet som gjorts, detta presenteras närmare under fortsatt forskning. Dessutom kommer även arbetsprocessen att analyseras och etiska aspekter gällande arbetets reabilitet framföras.

7.1 Sammanfattning av studiens resultat

Studiens empiriska syfte var att belysa föräldrarnas förväntningar på dagvården och småbarnsfostran samt jämföra dem med vad som skrivs i styrdokumentet; Lagen om barndagvård (36/1973) och Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005).

Föräldrarna förväntade sig inte mycket då deras barn började på dagvården. De flesta av föräldrarna hade hört skräckhistorier från bekantas daghem och hade i sina förväntningar och önskemål endast en tanke *"bara barnet hålls vid liv"*. Efter föräldrarnas första besök på dagvårdskansliet hade så gott som alla bestämt sig för att ansöka även privat, *"alla stenar måste svängas, i hopp om något bättre"*. Med denna utgångspunkt kan man kort säga att det var som forskare väldigt utmanande att få föräldrarna att fundera över vilka förväntningar de hade, så jag bestämde mig för att börja med att nysta upp härvan gällande dagvårdssystemet och dess brister vilka tydligt var på tapeten efter besöket på dagvårdskansliet. De flesta av föräldrarna ansåg att öppethållningstiderna, vårdtiderna, gruppstorlekarna och personaldimensioneringen var faktorer som direkt påverkade beslutet gällande barnets dagvård. Föräldrarna fick en känsla på dagvårdskansliet att *"ta det som erbjuds"*, vilket konkret påvisar att kommunerna är dragna alltför tajt på resurser för att kunna sköta sin uppgift med heder. Man talar även mycket om samarbetets betydelse och många av föräldrarna medgav att trots att det är andra personer som arbetar på dagvårdskansliet så påverkar det attityden mot hela dagvården. Det skulle vara bra att fundera på att det är familjerna som är kunder inom dagvården och de borde bemötas med respekt och förståelse då alla föräldrar mer eller mindre känner ångest och oro över sitt barns dagvårdsstart.

Föräldrarna uppräknade tre ord gällande verksamheten på daghemmet. Den borde vara månsidig, deltagande och utvecklande. Verksamheten skulle ske i form av utevistelse, skapande verksamhet, språkliga stunder och gemensamma aktiviteter. Leken lyftes även fram som den dominerande verksamhetsformen, föräldrarna uppskattade leken över s.k. samlingar. Föräldrarna hoppades på att man skulle låta barnen själva utforska och upptäcka, att teman som berördes på daghemmet skulle komma från barnens intressen och önskemål. Beaktande av barnets individuella behov steg även fram som en viktig del av vardagen, trots att verksamheten skulle utgå från barnens intresseområden ansåg föräldrarna ändå att den borde utveckla barnet, genom att beakta de enskilda barnens utvecklingsskede och utvecklingsbehov. De sociala färdigheterna och tränande av dem ansåg även som daghemmets främsta uppgift, man ville även att barnen skulle lära sig de olika känslorna samt i vilka situationer olika känslor kan uppstå. En form av social och emotionell fostran ansågs som viktig i och med att föräldrarna var kanske mest osäkra på hur dessa saker skulle behandlas eller tas till tals med barnet där hemma.

7.2 Tolkning och slutsatser

I det följande kommer studiens resultat att analyseras och tolkas utifrån den teoretisk referensram och tidigare forskning. Som teoretisk referensram användes Bronfenbrenner socialekologiska teori för att kunna påvisa dagvårdens betydelse för barnets välbefinnande.

7.2.1 Föräldrarnas förväntningar på dagvården och småbarnsfostran

Föräldrarna förväntar sig inte mycket av dagvården och poängterar flera gånger att barnen njuter av det allra minsta och de uppskattar en mångsidig verksamhet med olika element i form av utevistelse, skapande och språklig verksamhet samt andra gemensamma aktiviteter. Dagliga rutiner, hälsosam kost och dagssömn enligt barnets behov anses även som viktiga i barnets vård. Den sociala fostran anses vara det viktigaste fostringsmålet medan det andra anses komma med tiden. Personalen bör ta i beaktan barnens individuella utmaningar och dagvårdens uppgift ses som handledande i fostran av barn.

Studien hade en hel del likheter med de studier som presenterades i kapitlet gällande tidigare forskning. I studien av Hanna Carlsson gällande föräldrarnas förväntningar på förskolan kan man plocka ut i stort sätt samma saker som bärande element, enbart själva huvudfunktionen med dagvården anses dela åsikterna. I Carlsson studie anser föräldrarna att dagvården har en omsorgsfunktion i samhället medan föräldrarna i denna studie ville se dagvårdens uppgift mer som fostrande, vilket då strider väldigt långt mot även det som styrdokumentet fastställt som dagvårdens uppgift. I studien av Andersson och Lindberg Randåker kan man även se gemensamma element medan lärandet var något som föräldrarna i Andersson och Linberg Randåkers studie uppskattade mer. Man ville att barnen skulle lära sig vissa färdigheter gällande matematiken, språket och det sociala samspelet. Dessutom ansåg föräldrarna i Andersson och Linberg Randåkers studie att det var viktigt att man som förälder hade en känsla av ro när man lämnar över sitt barn på dagvård. Individanpassning, barnets fostran och en allmän tillsyn av barn var element som inte berördes i varken Carlssons eller Andersson och Linberg Randåkers studie men som tydligt uppskattades av föräldrarna som deltog i undersökningen.

Mest likheter kunde man hitta i Sonja Ikonens och Anu Lappalainens studie *"Ei vaan semmonen pelkkä rakennettu ympäristö"- unelmien päiväkoti vanhemprien näkökulmasta"*, där föräldrarna fick konkret beskriva ett s.k. drömdagis. Föräldrarna som deltog i studien poängterade naturen som ett viktigt element, de ansåg att daghemmets belägenhet, utrymmen och verksamheten bör allting beakta naturen. Man ansåg även att en barncentrering, i form av beaktande av barnens intressen och behov var viktigt i den dagliga verksamheten som helst skulle genomföras så mycket som möjligt i form av smågruppsverksamhet. Personalens utbildning men även intresse gentemot arbetet ansåg som en viktig del och föräldrarna ville även se sin egen roll som aktiv gällande planering, genomförande och utveckling av verksamheten på daghemmet.

7.2.2 Föräldrarnas roll i småbarnsfostran

När man läser texter gällande föräldrars förväntningar på dagvården innehåller de så gott som samma saker, man vill kort och koncist att barnet skall ha det bra på daghemmet. Det allra viktigaste är att barnen skall känna sig trygga och föräldrarna skall ha en tillit till daghemmet och dess personal. Det är väldigt vanligt att föräldrarna känner ångest

över dagvårdsstarten och många hamnar kämpa med väldigt djupa skuld känslor, vilket konkret kan vara en orsak till att man inte ägnar sig tankar till några egentliga förväntningar gällande verksamheten. Dessutom ser föräldrarna sina påverkningsmöjligheter som väldigt små, vilket kan utgöra en orsak till att man inte kommenterar saken desto mer. I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) beskrivs föräldrarnas delaktighet enligt följande:

”Föräldrarna skall ha en möjlighet att inverka på innehållet i planen och att tillsammans med andra föräldrar delta i utvärderingen av den.” (Stakes 2005 s.37)

Med ordet planen hänvisar man till daghemmets plan för småbarnsfostran som bör vara en konkret beskrivning av enhetens verksamhet. Många av föräldrarna anser dock att den mer är en optimistisk beskrivning av hurudan vården kunde vara som bäst på enheten. Enheternas egna planer för småbarnsfostran har därmed inte nått upp till sin potential och man har i väldigt få fall engagerat föräldrarna i arbetet. Föräldrarna anser sina åsikter enbart beaktas i barnets individuella planer och även i dem kan man bli bemött med ett ögonlyft. För de flesta föräldrarna är utvärderingen av daghemsverksamheten mer bekant och många anser att inte ens de årliga utvärderingar och därmed kommens respons beaktas av daghemmen. Därmed anser de flesta av föräldrarna att de inte ens kunde tänka sig tanken att de som föräldrarna skulle ha en möjlighet att uppställa några mål eller förväntningar för verksamhetsåret. Detta är något som anses vara betydligt vanligare då barnet börjar i förskolan.

Som nybliven företagare inom branschen skulle jag vilja se dessa planer som s.k. visitkort till enheterna som hjälper föräldrarna att välja det rätta alternativet för sitt barn. Dagvårdsenheterna är idag väldigt lik varandra och olikheter och variationer skulle säkert vara efterfrågade. Då kunde föräldrar som uppskattar lärandet välja en enhet som koncentrerar sig aningen mer på lärandet än t.ex. på barnets fria lek, samt de som uppskattar mer utevistelse en enhet som är mer ute än en annan. Detta skulle även kunna motivera personalen en aning mer och hjälpa dem att klara av sitt dagliga arbete än längre tid t.ex. en barnskötare som är en aning till åldern kanske inte klarar av att arbeta på en enhet som är väldigt idrottskoncentrerad medan hon/han kanske skulle uppskatta ett daghem som koncentrerar sig mer t.ex. på skapande verksamhet.

7.2.3 Dagvården och småbarnsfostrans betydelse

Dagvården är en väldigt allmän vårdform i Finland och utgör en miljö som så gott som alla barn under skolålder får ta del av under något skede av dess barndom. Bronfenbrenner social ekologiska modell bygger upp människans omgivning i fyra olika nivåer som mer eller mindre påverkar oss och vårt välmående. På mikronivå ligger de miljöer som är allra närmast oss, dvs. våra närmiljöer. Till ett litet barns närmiljöer kunde man beräkna förutom familjen, daghemmet även andra betydande personer i barnets vardag liksom t.ex. mor-/ och farföräldrar. För ett litet barn utgör daghemmet och hemmet de två främsta närmiljöerna, dvs. de utgör tillsammans barnets mikronivå. Relationerna mellan dessa olika närmiljöer är något som beaktas på teorins mesonivå. Bronfenbrenner betonar betydelsen av ett fungerande samarbete mellan daghemmet och hemmet för att på bästa möjliga sätt kunna stödja barnets positiva utveckling. I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) talar man om en s.k. fostringsgemenskap när man vill hänvisa till samarbetet mellan personalen och föräldrarna. I Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005) beskriver man fostringsgemenskapen enligt följande:

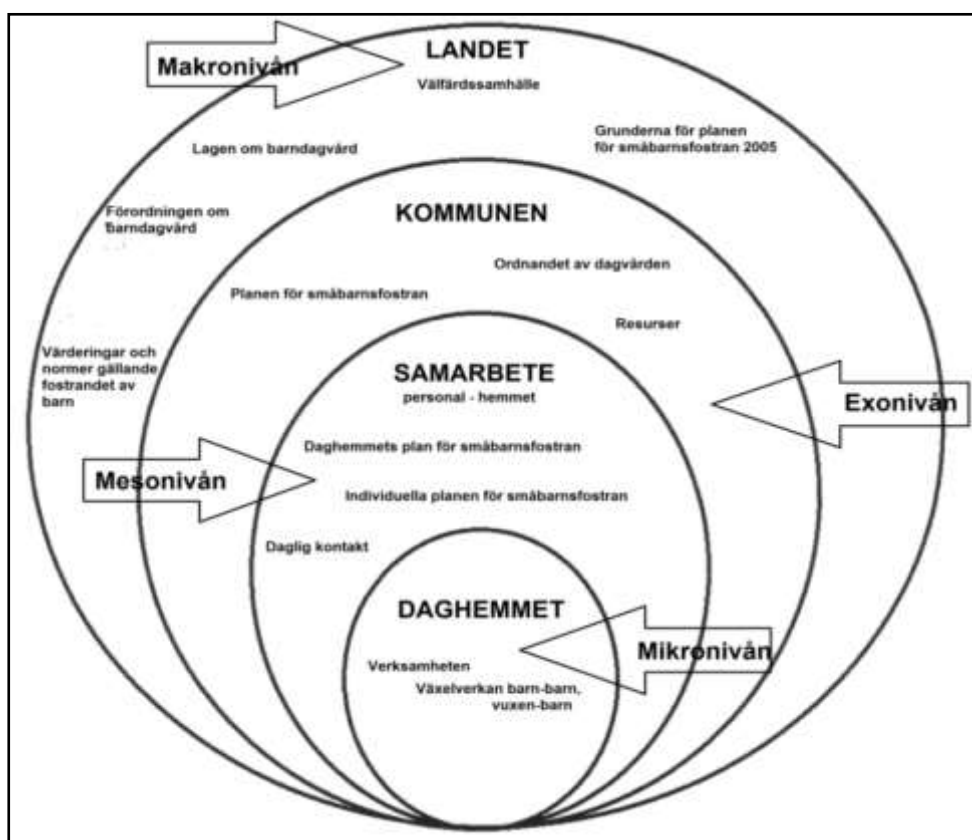
”Med fostringsgemenskap inom småbarnsfostran avses att föräldrarna och personal går in för att gemensamt engagera sig i och stödja barnets fostran, utveckling och inläring” (Stakes 2005 s.36)

Mesonivån är extra intressant i och med att den omfattar samarbetet mellan daghemmet och hemmet. Bronfenbrenner menar att barnets utveckling stöds genom att kraven på barnet är likartade i barnets olika närmiljöer, vilket sätter ytterligare krav på samarbete mellan daghemmet och hemmet. När man tittar vidare på den ekologiska modellens två yttersta nivåer, exo- och makronivån ser man faktorer som mer indirekt påverkar barnets välbefinnande. På exonivån handlar det om föräldrarnas arbetsförhållanden, familjens ekonomi, bostadsområdet de bor på och andra saker som kan påverka familjen. Har

t.ex. en familj lite med pengar kanske man inte har möjlighet att tillfredsställa barnets alla behov eller bor man på ett område som skapar utmaningar gällande fritidsaktiviteter eller vänskapsförhållanden påverkar även detta barnets välmående men mer på ett indirekt plan. På teorins yttersta nivå, makronivå rör vi oss på en samhällsnivå, där det är mer frågan om lagstiftning och resurser i samhället, hur mycket pengar t.ex. landets regering budgeterar för småbarnsfostran. Med mer resurser kunde daghemmen bättre till-

fredsställa barnens behov genom att t.ex. anställa mer personal, minska barngruppernas storlekar och bygga upp en mer fungerande och kvalitativ småbarnsfostran.

I figur 12 kan man se att på modellens makronivå finns dagvården och småbarnsfostrans styrdokument, vilka lägger ramarna för ordnandet av dagvården och småbarnsfostran. På modellens exonivå befinner sig kommunen och de olika sätt på vilka kommunerna och städerna förverkligar dagvården och småbarnsfostran. Någon kommun kanske ordnar största delen själva, medan någon annan kommun köper mer privata platser osv. Kommunerna och städerna har möjlighet att själv bestämma hur dagvården och småbarnsfostran ordnas inom de ramar som fastställts i styrdokumentet. I modellens innersta nivåer, mesonivå och mikronivån, är det frågan om dagvården och småbarnsfostran på ett mer praktiskt plan. På mesonivån koncentrerar man sig på samarbetet mellan daghemmet och barnets familj, hur t.ex. fostringsgemenskapen fungerar. Medan på mikronivån befinner sig daghemmet och småbarnsfostran konkret. Här koncentrerar man sig på hur barnet upplever sin dag på daghemmet t.ex. hurudan växelverkan barnet har till personalen på daghemmet och hur nöjd barnet är med verksamheten på enheten.

Figur 14. Dagvården och småbarnsfostran utifrån Bronfenbrenners modell.

7.3 Studiens reabilitet och etiskhet

När man överväger tillförlitligheten av en kvalitativ forskning bör man beakta studiens trovärdighet, överförbarhet, varaktighet och neutralitet. Trovärdigheten handlar om huruvida samma resultat kan fås vid en annan tidpunkt och av en annan forskare. Visst kan man uppnå likartade resultat men i varje studie finns det olika poängteringar eller bärande element då det är frågan om individers olika åsikter och förväntningar. Eftersom studien genomfördes i form av en intervju innebär det att man borde kunna upprepa samma tillstånd och liknande resultat, vilket jag anser som omöjligt. Intervju situationen i sig är alltid unik och de intervjuade är personer vars tänkande påverkas av en mängd olika faktorer.

Det talas även ofta om resultatets möjliga generaliserbarhet eller överförbarhet. Man borde kanske inte fokusera sig så mycket på om resultaten i denna typ av forskning kan generaliseras i största allmänhet, utan om kunskapen som erhållits kunde överföras till andra situationer och skapa där en mening. I detta fall anser jag att studien uppfyller en viss generaliserbarhet då man som personal på vilket som helst daghem kan ta sig en tankeställare och fundera över hur mycket av det vi gör inom dagvården och småbarnsfostran uppskattas av föräldrarna och vilka tyngdpunktsområden vi kanske mer borde satsa på i det dagliga arbetet. Även denna form av diskussion är säkert befogad att genomgå med föräldrarna vid verksamhetsårets början.

När man talar om studiens varaktighet eller beständighet, menar man att ifall om man skulle genomföra studien i samma kontext med samma respondenter under ett senare tillfälle skulle studiens resultat i detta fall även vara det samma. I och med att jag i studien frågade om föräldrarnas förväntningar under just den tidpunkten skulle dessa förväntningar högst troligen ha förändrats under tiden som gått.

Däremot när man talar om studiens neutralitet vänder sig fokusen till forskaren, i detta fall överväger man forskarens ”pålitlighet”, att resultaten verkligen är från respondenterna och inte forskarens egna antaganden eller konstellationer. För att framföra resultaten tillförlitligt, bestämde jag mig för att presentera citaten på finska i den form som de framfördes och göra en egen översättning under den. På detta sätt kan läsaren själv överväga min tolkning av materialet. Intervjuguiden som användes vid fokusgruppintervjuen hade formulerats

utgående från studiens frågeställningar. Frågorna i intervjuguiden var öppna medan området (temat) var rätt så avgränsat så att informanterna skulle hållas inom området av intresse. Fördjupande frågor ställdes i de fall då informanten behövde förklara sitt svar mer utgående eller för att försäkra mig om att jag uppfattat svaret rätt. Vid frågorna gällande verksamhetens innehåll hamnade jag precisera vad jag menade med frågan och ge exempel gällande faktorer inom vården, fostran och undervisningen. Deltagarna var till en början en aning spända och fåordade, men efter en stund blev de mer avslappnade och talade öppet samt inspirerade varandra till nya diskussioner om ämnet. En del av informanterna sade innan tillfället att de gärna skulle ha veta mer om vad som skulle diskuteras under tillfället. Valde då ändå att inte dela mig intervjuguiden i förväg, för att undvika att deltagarna skulle ha funderat färdigt ut korta och konsista svar, vilket skulle till sist och slut ha gett studien mindre information. Efter transkriberingen analyserade jag materialet och bildade underkategorier med olika bärande teman som åskådliggjorde informanternas tankar varefter underkategorierna delades in i huvudkategorier. Jag försökte vara så objektiv som möjligt men min förförståelse kan ha påverkat kategoriseringen av materialet. Även de intervjufrågor som jag hamnade precisera kan ha inverkat på svaren jag fick.

7.3.1 Daghemmets plan för småbarnsfostran

Vid skapandet av daghemmets egna plan för småbarnsfostran användes förutom den teoretiska referensramen även resultatet som uppkom i den egna undersökningen. För att ha kunna helhetsmässigt göra upp en plan skulle det ha varit intressant att även utföra en likartad undersökning bland personalen och barnen på daghemmet för att kunna utreda deras synpunkter på verksamheten och deras roll inom småbarnsfostran. Med tanke på arbetets omfattning anser jag då att planen är en lyckad sammanfattning av såväl den presenterade teoretiska biten som undersökningens resultat. Föräldrarnas möjlighet att bidra med mångsidigare information skulle förstås ha varit önskvärt men när man beaktar föräldrarnas utgångspunkter så anser jag information vara ganska så bra. Det var ju frågan om nyblivna föräldrar som hade erfarenhet från dagvården enbart några månader. Här gjorde jag som forskare ett medvetet val för att inte bli upptagen i kritiska diskussioner som inte skulle ha medfört någon nytta i utvecklandet av en plan för daghemmet.

7.3.2 Fortsatt forskning

I arbetet frågades de om föräldrarnas förväntningar på dagvården och småbarnsfostran samt hur skulle föräldrarna beskriva kvalitativ dagvård och småbarnsfostran. Resultatet som jag fick jämfördes därefter med det som skrivs i styrdokumentet på fältet, främst i Lagen om barndagvård (36/1973) och Grunderna för planen för småbarnsfostran (2005). Det hade varit intressant att även genomföra en liknande undersökning kring barnens förväntningar då de börjar på daghemmet, detta skulle ju konkret ha kunnat genomföras med intervjuer till barnen men i och med att vi denna tidpunkt var alla respondenters barn under 3 år vilket skulle ha gjort genomförandet omöjligt. Med tanke på utvecklingsarbetet skulle det även ha varit bra att genomföra en undersökning gällande personalens syn på dagvården och småbarnsfostran. Hur skulle personalen på daghemmet beskriva arbetet som görs och vilka tyngdpunktsområden skulle man hitta där. Det utgör ju ingen självklarhet att personalens åsikt skulle överensstämma med styrdokumentet.

KÄLLOR

- Aaltonen, Marjo; Ojanen, Tuija; Sivèn, Tuula; Vihunen, Riitta & Vilèn, Marika. 2001, *Barndomstiden*. Utbildningsstyrelsen. 284s.
- Alasuutari, Maarit. 2003, *Kuka lasta kasvattaa?: vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa*. 199s.
- Alasuutari, Maarit. 2010, *Suunniteltu lapsuus: keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa*. Tampere. 213 s.
- Alila, Kirsi. 2013, *Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatusuhteet varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972–2012*. Tampere: Tampere University Press. 351s.
- Alvesson, M. & Sköldbäck, K. 2008, *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur: Lund. 597s.
- Andersson, Emma & Lindberg Randåker, Hanna. 2010, ”Är dom trygga är jag trygg” – *En studie om föräldrars förväntningar på förskolan*. Göteborgs Universitet. 50s.
- Bronfenbrenner, Urie. 1979, *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press. 330 s.
- Forskningsetiska delegationen (TENK). 2009, *Etiska principer för humanistisk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning och förslag om ordnande av etikprövning*
Tillgänglig: <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/etiskapriciper.pdf>
Hämtad: 13.4.2013
- Forskningsetiska delegationen (TENK). 2012, *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*.
Tillgänglig:
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Hämtad 13.4.2013
- Förordningen om barndagvård (239/1973)
Tillgänglig:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730239>. Hämtad: 9.3.2014
- Hellström, Martti. 2010, *Sata sanaa kasvatuksesta*. Jyväskylä:PS-kustannus.262s.
- Hujala, Eeva & Fonsén, Elina. 2011, Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen, I: Hujala, Eeva & Turja, Leena (red.). 2011, *Varhaiskasvatuksen käsikirja*, s.389
- Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999, *Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa*. Oulun yliopisto: Varhaiskasvatuskeskus.

- Hylander, Ingrid. 2001, *Fokusgrupper som kvalitativ datainsamlingsmetod*. FOG rapport nummer 42. Linköpings universitet.
- Ikonen, Sonja & Lappalainen Anu. 2014, *"Ei vaan semmonen pelkkä rakennettu ympäristö": unelmien päiväkotiki vanhempien näkökulmasta*. Jyväskylän Yliopisto - Kasvatustieteiden laitos. 101s.
- Institutet för hälsa och välfärd (THL). 2014. *Barndagvård 2013*. Statistikrapport.
- Jacobsen, Dag Ingvar. 2007, *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Studentlitteratur. 316 s.
- Johansson, Thomas. 2012, *Den lärande människan: Utveckling-lärande-socialisation*. Malmö: Liber, 160 s.
- Junttila, Henna. 2004, Johdanto I: Soili Keskinen & Heli Virjonen (red.). *Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa*. Helsinki. 232s.
- Järvinen, Mervi; Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsi. 2013, *Varhaiskasvatusta ammattitaidolla*. Kirjapaja. 218s.
- Kalliala, Marjatta. 2012, *Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa*. 262 s.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta. 2006, *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen*. 161s.
- Kuokkanen, Helena. 2013, Fostran och småbarnsfostran. I: Häkkä, Arja; Kuokkanen, Helena & Virolainen, Arja (red.). 2013, *För barnets bästa. Småbarnsfostran för närvårdare*. Utbildningsstyrelsen. 286 s.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2009, *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2uppl. Lund: Studentlitteratur. 342 s.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2014, *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3uppl. Lund: Studentlitteratur. 411s.
- Lag om barndagvård (36/1973)
Tillgänglig:
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1973/19730036>. Hämtad 9.3.2014
- Markström, Ann-Marie. 2007, *Att förstå förskolan: vardagslivets institutionella ansikten*. Lund: Studentlitteratur. 236s.
- Opetus- ja Kulttuuriministeriö (OKM). 2014, *Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat*. 226s.
Tillgänglig:

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=fi> Hämtad: 9.3.2015

Opetus- ja Kulttuuriministeriö (OKM). 2015, *Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015: Lakimuutoksen keskeinen sisältö.*

Tillgänglig:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/Vaka1_liite.pdf

Hämtad: 7.5.2015

Pape, Kari. 2001, *Social kompetens i förskolan – att bygga broar mellan teori och praktik*, Stockholm: Liber. 203 s.

Carlsson, Hanna. 2011, *Föräldrars förväntningar på förskolan. En kvantitativ studie i relation till förskolans uppdrag.* Högskolan i Borås: Institutionen för pedagogik. 52s.

Stakes, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. 2005, *Grunderna för planen för småbarnsfostran.* Handböcker 61. Vaajakoski:

Gummerus kirjapaino Oy.

Tillgänglig:

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/2e130087-8320-4be7-b07d-218aa17e6873>

Hämtad: 15.10.2013

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM). 2010, *Selvitys päivähoidon ja varhaiskasvatuksen asemasta valtioneuhallinnossa.*

Tillgänglig:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39502&name=DLFE-11013.pdf

Hämtad: 1.5.2014

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM). 2002, *Statsrådets principbeslut om riksomfattande riktlinjer för förskoleverksamheten.*

Tillgänglig:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-9839.pdf

Hämtas: 14.5.2015

Sotkasiira, Leena. 2011, *”Päiväkoti-ikäisten lasten näkemyksiä päivähoidon laadusta”.* Itä-Suomen yliopisto – Filosofinen tiedekunta. 95s.

Trost, Jan. 2010, *Kvalitativa intervjuer.* Lund: Studentlitteratur. 165s.

Vallberg Roth, Ann-Christine. 2013, *Nordisk komparativ analys av riktlinjer för kvalitet och innehåll i förskola.* Malmö Högskola. 174s.

Virolainen, Arja. 2013, *Småbarnsfostran som vardagsaktivitet. I: Häkkä, Arja; Kuokkanen, Helena & Virolainen, Arja (red.). 2013, För barnets bästa. Småbarnsfostran för närvårdare.* Utbildningsstyrelsen. 286 s.

Wibeck, Victoria. 2012, *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur, 178 s.

BILAGOR

BILAGA 1

Intervjuguide för fokusgruppintervju

TEMA 1: Ramfaktorer för dagvården

– Kan ni säga något om hur dagvården är ordnad över lag?

– Förbättringsförslag?

Fördjupande frågor:

– Kan ni beskriva hur väl ert vårdförhållande motsvarar ert vårdbehov (t.ex. gällande dagvårdsavgifter, vårdtider, gruppstorlek/personalmängd, personalbyte/ vikariearrangemang)?

– Anser ni att daghemmets utrymmen och redskap är tillräckliga och ändamålsenliga? På vilket sätt fungerar de ändamålsenligt? På vilket sätt inte?

TEMA 2: Verksamheten på daghemmet

– Hurudan verksamhet skulle ni vilja ha för era barn på daghemmet?

– Vilken verksamhet anser ni vara viktig på daghemmet:

* Lek

* Skapande verksamhet (inkluderar pyssel, hantverk)

* Skogsutfärd

* Språkstund (inkluderar rim & ramsor, sånger, sagoläsning)

* Samling

* Utevistelse

* Idrott

– Av vilken verksamhet skulle det få vara mer respektive mindre av?

Fördjupande frågor:

- Kan ni beskriva hurudan vård/omsorg ni som föräldrar skulle vilja ha för era barn på daghem?
- Kan ni beskriva hurudan fostran ni som föräldrar skulle vilja ha för era barn på daghem?
- Kan ni beskriva hurudan undervisning ni som föräldrar skulle vilja ha för era barn på daghem?

TEMA 3: Samarbete och växelverkan på daghemmet

- Berätta hur ni upplever samarbete mellan personal och förälder?
- Berätta hur ni upplever växelverkan mellan personalen och barnen?

Fördjupande frågor:

- Hur skulle ni beskriva ert samarbete med personalen (t.ex. gällande informationsbyte, beaktande av era fostringsprinciper, delaktighet i den dagliga fostran)?
- Beaktas ert barns individuella behov? Om ”Ja” på vilket sätt? Om ”NEJ” i vilka fall?
- Anser ni att personalen är yrkeskunnig? Om ”JA” på vilka grunder? Om ”NEJ” på vilka grunder?
- Hur skulle ni beskriva växelverkan mellan såväl barnen som personalen på daghemmet? Hurudana möjligheter anser ni att barnen har att påverka verksamheten?

TEMA 4: Kvalitet i dagvård

- Hurudan dagvård är bra (kvalitativ)?

Fördjupande frågor:

- Är du nöjd med vården/omsorgen ditt barn får (t.ex. gällande måltider, vila, trygghetskänsla osv)?
- Trivs ditt barn på daghemmet?

TEEMA 1: Perusedellytykset päivähoidolle

- Osaatteko sanoa miten päivähoito Suomessa on järjestetty?
- Parannusehdotuksia?

Lisäkysymyksiä:

- Kuvailkaa kuinka hyvin teidän hoitosopimus vastaa teidän hoidontarvetta (esim. hoitomaksujen, hoitoaikojen, henkilökunnan/ryhmäkoon, henkilökunta vaihdosten/sijaisten osalta)?
- Ovatko päiväkodin tilat ja välineet mielestänne riittävät ja tarkoituksenmukaiset? Millä tavalla ne ovat tarkoituksenmukaisia? Millä tavalla eivät?

TEEMA 2: Toiminta päiväkodissa

- Minkälaista toimintaa haluaisitte päiväkodissa olevan?
- Mikä toiminta on teidän mielestä tärkeää päiväkodissa:

- * Leikki
- * Luovaa toimintaa (sisältäen askartelu ja kädentaito)
- * Metsäretki
- * Kielituokiot (sisältäen lorut, laulut ja satujen lukeminen)
- * Piirit
- * Ulkona oleminen
- * Liikunta

- Mitä toimintaa saisi olla enemmän/vähemmän?

Lisäkysymyksiä:

- Kuvaile minkälaista hoitoa tahtoisitte lapsillenne päiväkodissa?
- Kuvaile minkälaista kasvatusta tahtoisitte lapsillenne päiväkodissa annettavan?
- Kuvaile minkälaista opetusta tahtoisitte lapsillenne päiväkodissa annettavan?

TEEMA 3: Yhteistyö ja vuorovaikutus päivähoitossa

- Miten koette henkilökunnan ja vanhempien yhteistyötä?
- Miten koette henkilökunnan ja lasten välistä vuorovaikutusta?

Lisäkysymyksiä:

- Miten kuvailisitte teidän yhteistyötä henkilökunnan kanssa (esim. tiedonkulku, kasvatuseriaatteidenne huomioonottaminen, osallistuminen päivittäiseen kasvatukseen/toimintaan)?
- Miten hyvin teidän lapsenne henkilökohtaiset tarpeet huomioidaan?
- Onko henkilökunta mielestänne pätevä? Millä perusteella pätevä/ ei pätevä?
- Miten kuvailisitte lapsenvälisen ja aikuisen vs. lapsen vuorovaikutusta päiväkodissa? Minkälaiset mahdollisuudet näkisitte lapsellanne olevan vaikuttaa päiväkodissa tapahtuvaan toimintaan?

TEEMA 4: Laadukas päivähoito

- Minkälaista on laadukas päivähoito?

Lisäkysymyksiä:

- Oletko tyytyväinen lapsenne saamaan hoitoon/kasvatukseen (esim. ruokailuiden, päivänien ja yleisen turvallisuuden osalta)?
- Viihtyykö lapsenne päiväkodissa?

Bästa deltagare!

Jag avlägger högre yrkeshögskole-examen vid yrkeshögskolan Arcada. Mitt masterarbete är ett utvecklingsarbete av dagvårdsverksamheten på vårt daghem. Syfte med arbetet är att ta del av föräldrars förväntningar på dagvården för att i framtiden kunna erbjuda föräldrarna den service de vill ha.

En gruppintervju kommer att ordnas den 17.10.2014 kl.17.30→ i daghemmets utrymmen. Det reserveras ca två timmar för intervjun. Vänligen anmäla er möjlighet/vilja att delta på blanketten nedan. Under gruppintervjun kommer fyra teman att diskuteras och diskussionen kommer att dokumenteras med en diktafon. Teman i gruppintervjun är:

1. Dagvårdssystemet
2. Verksamheten på daghemmet
3. Samarbete och växelverkan på daghemmet
4. Hur ser du på dagvårdskvaliteten

Era kommentarer kommer eventuellt att användas som citat i det slutliga arbetet och er identitet skyddas noggrant. Allt material behandlas konfidentiellt och förstörs efteråt.

Ni har rätt att avbryta intervjun och förbjuda användandet av era svar i mitt masterarbete. Kontakta gärna mig ifall ni har frågor gällande intervjun eller masterarbetet. Ni kan även kontakta min handledande lärare Pol.lic, Åsa Rosengren per e-post asa.rosengren@arcada.fi.

Med vänlig hälsning,

Camilla Hellström tel. 044 2573418, e-post: hellstrom.camilla@gmail.com

FORMULÄR FÖR INFORMERAT SAMTYCKE

Jag _____ deltar i gruppintervjun som ordnas den 17.10.2014 kl.17.30 i daghemmets utrymmen. Gruppintervjun behandlar föräldrarnas förväntningar på dagvården.

Jag har blivit informerad om gruppintervjun, dess syfte och genomförande. Jag är medveten om att gruppintervjun kommer att bandas och att svaren samt möjliga citat kommer att användas i det slutliga arbetet. Identiteten skyddas noggrant. Jag är även medveten om att jag kan avbryta deltagandet i intervjun och förbjuda användningen av materialet.

Plats och tid

Underskrift och namnförtydligande

Hyvä osallistuja!

Suoritan ylempää korkeakoulututkintoa ammattikorkeakoulu Arcadassa. Lopputyöni on päiväkotitoimintaan perustuva kehitystyö päiväkodissamme. Työn tavoitteena on saada tietoa vanhempien odotuksista päivähoidosta jotta tulevaisuudessa voisin tarjota vanhempien odotusta vastaavaa palvelua.

Ryhmähaastattelu järjestetään 17.10.2014 klo. 17.30 → päiväkodin tiloissa. Haastatteluun varataan pari tuntia aikaa. Ystävällisesti ilmoittakaan mahdollisuutenne/halunne osallistua ryhmähaastatteluun alla olevalla lomakkeella. Ryhmähaastattelussa käsitellään neljää eri teemaa ja keskustelu tullaan äänittämään. Ryhmähaastattelussa käsitellään seuraavat teemat:

1. Päivähoitojärjestelmä
2. Toiminta päivähoidossa
3. Yhteistyö ja vuorovaikutus
4. Päivähoidon laatu

Lainauksia tulen mahdollisesti käyttämään lopullisessa työssäni ja teidän henkilöllisyys tulee suojata huolellisesti. Kaikki materiaali käsitteellään luottamuksellisesti ja tuhoataan jälkikäteen.

Teillä on mahdollisuus keskeyttää osallistumisenne ryhmähaastattuun ja kieltää käyttämästä vastuksianne lopputyössäni. Ottakaa mielellään yhteyttä minuun jos teillä on kysyttävää haastattelusta taikka lopputyöstäni. Voitte myös olla yhteydessä ohjaavaan opettajaani Valt.lis. Åsa Rosengreniin sähköpostitse asa.rosengren@arcada.fi.

Ystävällisin terveisin,

Camilla Hellström puh. 044 2573418, sähköposti: hellstrom.camilla@gmail.com

HAASTATTELULUPA

Minä _____ osallistun tyhmähaastatteluun joka järjestetään 17.10.2014 klo.17.30 päiväkodin tiloissa. Ryhmähaastattelu käsittelee vanhempien odotuksia päivähoidosta.

Minulle on tiedotettu ryhmähaastattelun tarkoituksesta ja sen järjestämisestä. Olen tietoinen siitä että ryhmähaastattelu äänitetään ja että vastauksia sekä mahdollisia lainauksia tullaan käyttämään lopullisessa työssä. Identiteettiäni suojellaan huolellisesti.

Olen myös tietoinen siitä, että voin keskeyttää osallistumiseni ja kieltää käyttämästä antamiani vastauksia.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys

